

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT ŚRODOWISKA, ROLNICTWA
I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KSR-410-18/2009

Nr ewid. 28/2010/P09112/KSR

Informacja o wynikach kontroli zapewnienia społeczeństwu udziału w postępowaniach dotyczących środowiska

Warszawa maj 2010 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

p.o. Dyrektora Departamentu Środowiska, Rolnictwa
i Zagospodarowania Przestrzennego:

Teresa Warchałowska

Akceptuję:

Marek Zająkała

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

Jacek Jeziński

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, dnia 28 maja 2010 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel./fax: 0 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Podsumowanie wyników kontroli	6
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	6
2.2. Synteza wyników kontroli.....	6
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	9
3. Ważniejsze wyniki kontroli	11
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	11
3.2. Istotne ustalenia kontroli	15
3.2.1. Kwalifikowanie spraw do grupy postępowań niewymagających uspołecznienia	15
3.2.2. Stosowanie procedury udziału społeczeństwa.....	18
3.2.2.1. Powiadamianie	19
3.2.2.2. Termin przyjmowania uwag i wniosków	28
3.2.2.3. Dostępność i kompletność dokumentacji	30
3.2.3. Udział społeczeństwa i organizacji pozarządowych.	33
3.2.4. Informowanie o przyjętych dokumentach i wydanych decyzjach oraz udziale społeczeństwa w tych postępowaniach	38
3.2.5. Prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku.	39
3.2.6. Propagowanie możliwości uczestniczenia w postępowaniach dotyczących środowiska.	42
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli.....	43
4.1. Przygotowanie kontroli	43
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	43
5. Załączniki	48
5.1. Charakterystyka stanu prawnego.....	48
5.2. Wykaz aktów prawnych	61
5.3. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole.....	62
5.4. Wykaz jednostek, w których zasięgnięto informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.....	63
5.5. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.....	64
5.6. Bibliografia.....	64
5.7. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	65

Skróty i pojęcia użyte w treści Informacji

decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach/decyzja środowiskowa	- decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia
Dyrektywa 2003/4/WE	- Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska (Dz. U. L 41 z 14.02.2003, s.26)
Konwencja z Aarhus	- Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 706)
kpa	- Kodeks Postępowania Administracyjnego
mpzp	- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MŚ	- Ministerstwo Środowiska
N2000	- obszar Natura 2000
OOŚ	- ocena oddziaływania na środowisko
POE	- pozarządowe organizacje ekologiczne
POŚ	- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)
publicznie dostępny wykaz	- publicznie dostępny wykaz danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku
raport	- raport oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko
RDOŚ	- regionalna dyrekcja ochrony środowiska
suikzp/studium	- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
uozp	- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.)
ustawa o udostępnianiu informacji / uoos	- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.)

1. Wprowadzenie

Temat kontroli: Zapewnienie społeczeństwu udziału w postępowaniach dotyczących środowiska

Numer P/09/112

Przyczyny podjęcia kontroli: Kontrola podjęta została z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli. Stanowiła kontynuację zapoczątkowanych w 2005 r. działań kontrolnych NIK¹, w zakresie realizacji postanowień ratyfikowanej w 2001 r. międzynarodowej *Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska*², zwanej dalej „Konwencją z Aarhus”. Kontrola stanowiła element działań NIK na rzecz wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju. Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji czy opracowywaniu dokumentów stanowi bowiem jedną z podstawowych cech zrównoważonego rozwoju i warunek osiągnięcia jego celów.

Celem kontroli było dokonanie oceny stosowania, przez organy administracji publicznej, procedury mającej umożliwić społeczeństwu uczestnictwo w postępowaniach w sprawie ochrony środowiska, jej zgodności z przepisami prawa oraz skutków stosowanych rozwiązań.

Badaniami kontrolnymi objęto 51 urzędów administracji publicznej prowadzących postępowania wymagające udziału społeczeństwa, w tym: Ministerstwo Środowiska, 7 urzędów marszałkowskich, 5 regionalnych dyrekcji ochrony środowiska, 12 starostw powiatowych, 9 urzędów miast na prawach powiatu oraz 17 urzędów gmin.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2006 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w danej jednostce.

Czynności kontrolne prowadzono od dnia 15 września 2009 r. do dnia 30 grudnia 2009 r. W Ministerstwie Środowiska oraz regionalnych dyrekcjach ochrony środowiska, kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³, zwanej dalej „ustawą o NIK”, pod względem legalności, gospodarności, rzetelności i celowości, a w jednostkach samorządu terytorialnego - na podstawie art. 2 ust. 2 w związku z art. 5 ust. 2 ustawy o NIK, pod względem legalności, gospodarności i rzetelności.

¹ Informacja o wynikach kontroli gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku w latach 2004-2005, Nr ewid.29/2006/P05108/KSR.

² Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz.706.

³ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 z późn. zm.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

W ocenie NIK, działania organów administracji publicznej w zakresie uspołecznienia procesu podejmowania decyzji i przygotowania dokumentów strategicznych były w kontrolowanym okresie niewystarczające. Kontrolowane jednostki, chociaż na ogół nie unikały upublicznienia postępowań, to w większości nie stosowały w pełni określonej przepisami procedury udziału społeczeństwa, co było działaniem nielegalnym i nierzetelnym, prowadzącym w konsekwencji do ograniczenia kręgu potencjalnych uczestników. Nieprawidłowości i uchybienia stwierdzone zostały w 42, tj. 82%, spośród 51 kontrolowanych organów. Publicznie dostępny wykaz danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku funkcjonował wadliwie w blisko 60% kontrolowanych jednostek. Obowiązujące w badanym okresie przepisy prawa dotyczące kontrolowanej działalności, pomimo dokonywanej ich nowelizacji nie regulowały wszystkich tego wymagających kwestii, a w niektórych sprawach były niejasne. Regulacje wprowadzone w życie z dniem 15 listopada 2008 r., nie były w 2009 r. jeszcze powszechnie stosowane.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. Analiza 1.234 postępowań prowadzących do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wykazała, że w 798 przypadkach, zgodnie z przepisami art. 51 ust. 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, zwanej dalej „POŚ” i art. 63 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji/uoos, w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzaju przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko⁴ odstąpiono od wymogu sporządzenia raportu. Brak potrzeby jego sporządzenia stwierdzono zgodnie z ww. przepisami ustaw, w drodze postanowienia w przypadku 783, tj. 99,0% spraw (str. 16).

W wyniku kontroli stwierdzono jednak, że postanowienia te nie spełniały wszystkich określonych przepisami wymogów. I tak np. uzasadnienie 15% z nich nie zawierało informacji o szczegółowych uwarunkowaniach, do czego zobowiązywał art. 51 ust. 5a POŚ i art. 63 ust.1 uoos, a 41,4% postanowień wydanych zostało z naruszeniem 30-dniowego terminu wymaganego art. 51 ust. 4d POŚ oraz art. 65 ust. 1 uoos (str. 17-18).

2. Kontrola postępowań dotyczących opracowywanych dokumentów oraz wydania decyzji, wymagających zastosowania procedury udziału społeczeństwa wykazała, że tylko sporadycznie - w 16 na 902 analizowane postępowania, tj. w 1,8%, organy zaniechały poinformowania o ich prowadzeniu, co było działaniem nielegalnym (str. 19).

⁴ Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.

3. W zakresie sposobu powiadamiania społeczeństwa o prowadzonych postępowaniach, zastrzeżenia NIK dotyczyły: treści i rodzaju przekazywanych informacji, zastosowanych kanałów komunikacji oraz terminu powiadomienia. I tak:
 - W 134 (15,1%) przypadkach na 886 postępowań, o których informacje upubliczniono, treść i forma ogłoszenia nie odpowiadała wymogom określonym przepisami. Wprowadzone z dniem 15 listopada 2008 r. nowe regulacje w tym zakresie nie były w pełni stosowane. Wystąpiły przypadki przekazywania informacji nieprawdziwych i potwierdzania zdarzeń niezgodnych ze stanem faktycznym (str. 20 - 23).
 - Kontrolowane organy często nie stosowały wszystkich wymaganych przepisami prawa sposobów powiadamiania, ograniczając tym samym krąg odbiorców ogłoszenia i potencjalnych uczestników postępowania. Odsetek postępowań wobec których zastosowano wszystkie określone przepisami kanały informacyjne wynosił 34% w przypadku dokumentów i 41% w przypadku decyzji. Np. w pobliżu miejsca planowanego przedsięwzięcia zamieszczono ogłoszenia jedynie o 66% postępowań, których obowiązek dotyczył, a media elektroniczne były zastosowane w celu upublicznienia informacji o 73,2% postępowań. W ocenie NIK działania takie dowodzą nierzetelnego postępowania organów (str. 23 - 27).
 - W odniesieniu do postępowań prowadzonych w oparciu o POŚ oraz uoos, nie przestrzegano przepisu art. 6 ust. 3 i art. 7 Konwencji z Aarhus, dotyczących zapewnienia społeczeństwu czasu na przygotowanie się do uczestnictwa w postępowaniu. W wyniku kontroli stwierdzono, że w przypadku 64,3% postępowań w sprawie wydania decyzji, dzień ogłoszenia był jednocześnie dniem rozpoczynającym termin na składanie uwag i wniosków. Działania takie były ponadto niezgodne z przepisem art. 49 oraz art. 57 § 1 kpa. Zdaniem NIK przyczyną takiej sytuacji były niejasne regulacje prawne. W przypadku mpzp i suizp, określone ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, terminy na zapoznanie się z dokumentacją i uczestnictwo w postępowaniach, były w zdecydowanej większości przestrzegane (str. 27 - 28).
 - W przypadku 38,8% postępowań ogłaszanie informacji o wszczęciu postępowania za pośrednictwem poszczególnych mediów następowało w różnych terminach, co czyniło niejednoznacznym kwestię upływu terminu (str. 29).
4. Określone krajowymi przepisami terminy na składanie uwag i wniosków przestrzegane były w odniesieniu do 93,5% postępowań w sprawie opracowania dokumentów i 83,6% postępowań w sprawie wydania decyzji. W Ministerstwie Środowiska np. określony ustawą, minimalny 21-dniowy termin na składanie uwag do *Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016* skrócono do 14 dni (str. 28).
5. W przypadku 24 spośród 436, tj. 5,5% postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wymagających udziału społeczeństwa, dokumentacja nie zawierała raportu oddziaływania na środowisko wymaganego art. 33 ust. 2 uoos (str. 30).
6. W ramach postępowania w sprawie opracowania niektórych dokumentów strategicznych lub zmian tych dokumentów odstępowano od sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko. Dotyczyło to: polityk ekologicznych państwa, 6 spośród 12

przeanalizowanych programów ochrony środowiska, 5 z 18 planów gospodarki odpadami, wszystkich 5 analizowanych planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Regulacje prawne w tym zakresie były, zdaniem NIK, nieprecyzyjne (str. 31).

7. Organizacje społeczne, które udzieliły NIK informacji, uczestniczyły ogółem w 55 postępowaniach. Na trudności w dostępie do informacji i dokumentów związanych z postępowaniami napotkały one w przypadku 12, tj. 22,2% spraw (str. 35).
8. W odniesieniu do badanej w toku kontroli próby 886 postępowań, udział społeczeństwa odnotowano w 210, tj. 23,7% sprawach. Z tego 62,9% stanowiły postępowania dotyczące opracowywanych dokumentów, w tym przede wszystkim *mpzp* i *suikzp*. Organizacje ekologiczne uczestniczyły w 105, tj. 11,8% postępowań, z których 27 dotyczyło opracowywanych dokumentów i 78 - wydania decyzji (str. 33).
9. Wniesione przez społeczeństwo uwagi i wnioski miały wpływ na treść 40,6% badanych w ramach kontroli dokumentów i przebieg 6,0% postępowań w sprawie wydania decyzji (str. 34).

Opinie, uwagi i stanowiska ankietowanych organizacji społecznych zostały uwzględnione w ramach 11 z 37 zakończonych spraw, tj. w 29,8% postępowań (str. 37).

10. W 58,5% jednostek wystąpiły nieprawidłowości dotyczące prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku, do czego zobowiązywały przepisy art. 19 POŚ i art. 21 uoos. W stosunku do sytuacji sprzed 5 lat⁵ poprawa była nieznaczna. Nieprawidłowości polegały na: braku publicznie dostępnego wykazu, niewprowadzaniu do wykazu danych o części dokumentów, wprowadzaniu danych z wielomiesięcznym opóźnieniem i niewłaściwej formie wykazu.

Zaniechanie bieżącego wprowadzania danych do wykazu, całkowicie niwelowało jego użyteczność jako źródła informacji o aktualnie prowadzonych postępowaniach. Stało również w sprzeczności z art. 32 ust.1 pkt 1 POŚ, który pośrednio wskazywał, że informacja o wszczęciu postępowania winna być późniejsza niż wprowadzenie danych o wniosku lub projekcie dokumentu do wykazu. Termin wprowadzania danych do wykazu nie został w przepisach określony. Ponadto, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 czerwca 2007 r. w *sprawie wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku* nie określało sposobu wprowadzania informacji o rejestrach GMO, a w odniesieniu do *mpzp* i *suikzp* zasady te były niejasne (str. 39 - 41).

11. W 6, tj. 11,8%, spośród 51 kontrolowanych jednostek stwierdzono, że pomimo obowiązku wynikającego z przepisu art. 10 ustawy o udostępnianiu informacji, nie zostały wyznaczone osoby odpowiedzialne za udzielanie informacji o środowisku i jego ochronie. W porównaniu do sytuacji sprzed 5 lat, gdy w 47% badanych jednostek, nie została formalnie wyznaczona komórka organizacyjna odpowiedzialna za gromadzenie i udostępnianie informacji o środowisku, można mówić o poprawie w tym zakresie (str. 15).

⁵ Informacja NIK o wynikach kontroli gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku w latach 2004-2005, nr ewd.29/2006/P05108/KSR.

12. W Ministerstwie Środowiska oraz - podległym Ministrowi Środowiska - Centrum Informacji o Środowisku (CIOŚ) podejmowano w badanym okresie szereg działań w celu propagowania właściwego sposobu upowszechniania informacji o środowisku oraz możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniach dotyczących ochrony środowiska (str. 42).

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Pomimo podejmowania w Ministerstwie Środowiska i CIOŚ działań informacyjnych, dotyczących zapewnienia informacji o środowisku oraz uspołecznienia prowadzonych przez organy administracji publicznej postępowań, nieprawidłowości w tym zakresie występowały w większości kontrolowanych jednostek, w tym także w samym Ministerstwie Środowiska. Chociaż w porównaniu do sytuacji z 2005 r. zmniejszył się odsetek jednostek, w których brak było ram organizacyjnych dla upubliczniania informacji o środowisku, nie stwierdzono zasadniczej poprawy w zakresie prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych o środowisku, który wadliwie prowadzono w ponad połowie kontrolowanych jednostek.

Niewielki udział społeczeństwa, szczególnie w odniesieniu do postępowań w sprawie wydania decyzji mógł być, zdaniem NIK, konsekwencją ułomnego stosowania określonej w tym zakresie procedury.

NIK zwraca uwagę, że na podstawie art. 76 ust. 1 uoos, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska kieruje wystąpienie, którego treścią może być w szczególności wniosek o stwierdzenie nieważności tej decyzji.

W celu eliminacji opisanych w *Informacji* nieprawidłowości oraz zwiększenia aktywności społeczeństwa w sprawach dotyczących środowiska, a tym samym realizacji założeń *Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*, w omawianym zakresie, niezbędne jest podjęcie działań przez:

Ministra Środowiska:

1. Zmierzających do nowelizacji przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*⁶ w zakresie precyzyjnego określenia:
 - terminu na przygotowanie się społeczeństwa do prowadzonych postępowań,
 - terminów wprowadzania informacji do publicznie dostępnego wykazu danych,
 - obowiązku sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko dla programów ochrony środowiska, planów gospodarki odpadami i planów usuwania wyrobów zawierających azbest.

⁶ Dz. U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.

2. Precyzujących sposób wprowadzania do publicznie dostępnego wykazu danych o wszystkich dokumentach zawierających informacje o środowisku, w tym rejestrach GMO, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
3. Informacyjnych, szeroko propagujących i ułatwiających uczestnictwo społeczeństwa w prowadzonych przez organy administracji postępowaniach.
4. Dyscyplinujących wszystkie komórki organizacyjne Ministerstwa Środowiska, oraz podległe organy do konsekwentnego przestrzegania przepisów dotyczących gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku oraz zapewniających społeczeństwu możliwość uczestniczenia w prowadzonych postępowaniach.

Organy samorządu terytorialnego w zakresie:

1. Podejmowania akcji edukacyjno-informacyjnych dla propagowania wśród lokalnej społeczności jak w sprawach dotyczących środowiska uzyskiwać dostęp do informacji, uczestniczyć w podejmowaniu decyzji i przygotowaniu dokumentów strategicznych.
2. Wykorzystywania wszystkich kanałów informacyjnych dla upubliczniania danych o prowadzonych postępowaniach.
3. Zapewnienia odpowiedniego czasu na przygotowanie się i aktywne uczestnictwo społeczeństwa w prowadzonych postępowaniach.
4. Właściwego prowadzenia i bieżącego uzupełniania publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Instrumenty prawne, umożliwiające udział społeczeństwa w planowaniu i realizacji działań mających wpływ na środowisko, znajdują się w prawie międzynarodowym, prawie Unii Europejskiej i prawie polskim.

Możliwość społecznego udziału w postępowaniach dotyczących środowiska ma w Polsce rangę konstytucyjną.

Zgodnie z art. 63 Konstytucji RP każdy ma prawo składać petycje, wnioski i skargi w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej.

Art. 74. Konstytucji stanowi zaś, że:

1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.
2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych.
3. Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.
4. Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Od dnia 16 maja 2002 r. obowiązują w Polsce przepisy, ratyfikowanej w 2001r., *Konwencji z Aarhus*⁷. Zasady udziału społeczeństwa w toczących się postępowaniach nakreślone zostały m.in. dyrektywami:

- Dyrektywą 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. *w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającą dyrektywę Rady 90/313/EWG*⁸ - wdrażająca postanowienia Konwencji z Aarhus.
- Dyrektywą Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. *w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne*.⁹
- Dyrektywą 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. *w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko*.¹⁰
- Dyrektywą 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. *przewidującą udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów*

⁷ Konwencja sporządzona w Aarhus z dnia 25 czerwca 1998 r. *o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska* (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 706).

⁸ Dz. U. L 41 z 14. 02. 2003, s. 26.

⁹ Dz. U. L 175 z 5.07. 1985, s. 40 z późn. zm.

¹⁰ Dz. U. L 197 z 21. 07. 2001, s. 30.

*i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającą w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE.*¹¹

W prawie krajowym, w okresie objętym kontrolą, kwestie dotyczące udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska regulowała przede wszystkim: ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*¹², zwana dalej „POŚ”, a od 15 listopada 2008 r. - ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*¹³, zwana dalej „ustawą o udostępnianiu informacji” lub „uooś” oraz ustawa z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*¹⁴. Przepisy dotyczące udziału społeczeństwa w postępowaniach znajdują się również w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne*¹⁵ i ustawie z dnia 22 czerwca 2001 r. *o organizmach genetycznie zmodyfikowanych*¹⁶.

Szczegółowe omówienie, obowiązującego w kontrolowanym okresie, stanu prawnego zawiera Załącznik 5.1.

Udział społeczeństwa w sprawach ochrony środowiska ma charakter odrębnej procedury, którą należy stosować na odpowiednim etapie procesu decyzyjnego. Fundamentalnym elementem uspołecznienia procesu decyzyjnego jest właściwe informowanie o środowisku i toczących się postępowaniach mających na nie wpływ.

Kontrola przeprowadzona przez NIK w 2005 r. pt. „*Gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku w latach 2004-2005*”¹⁷, wykazała że dostęp do informacji o środowisku był w badanym okresie utrudniony, a organy administracji nie realizowały w pełni spoczywających na nich obowiązków w tym zakresie. Stwierdzono m.in., że w 47% spośród objętych badaniami jednostek, nie uwzględniono zadań związanych z gromadzeniem i udostępnianiem informacji o środowisku w ich regulaminach organizacyjnych i nie wyznaczono komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za prowadzenie tych spraw. Wdrożenie wszystkich elementów procedury udziału społeczeństwa wymaga nie tylko organizacji informowania ale nierzadko współpracy pomiędzy różnymi komórkami organizacyjnymi urzędu, prowadzącymi poszczególne sprawy.

Niewłaściwy sposób informowania ogranicza możliwość społecznego udziału w postępowaniach dotyczących środowiska, tym samym ogranicza realizację szeroko rozumianego prawa do środowiska, sformułowanego w Deklaracji Sztokholmskiej z 1972 r. Pojęcie „udział społeczeństwa” dotyczy bowiem informowania, prowadzenia konsultacji (dialogu) oraz włączania społeczeństwa do procesów decyzyjnych (dzielenie się władzą).

¹¹ Dz. U. L. 156 z 25.06.2003, s. 17.

¹² Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 z późn. zm.

¹³ Dz. U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.

¹⁴ Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.

¹⁵ Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.

¹⁶ Dz. U. z 2007 r. Nr 36, poz. 233 z późn. zm.

¹⁷ Nr ewid.29/2006/P05108/KSR.

Właściwe przeprowadzenie konsultacji, to umożliwienie poinformowanemu społeczeństwu zajęcia stanowiska a następnie rozważenie go przy ostatecznym formułowaniu decyzji.

Udział społeczeństwa przy podejmowaniu decyzji lub opracowywaniu planów dotyczących środowiska powinien przyczyniać się do wypracowania rozwiązań optymalnych, opartych o szeroką wiedzę i różnorodne uwarunkowania. Dobrze zaplanowane i zrealizowane konsultacje społeczne powinny wspomagać proces podejmowania decyzji m.in. poprzez identyfikację konfliktów, rozwiązań alternatywnych oraz środków minimalizujących potencjalne negatywne oddziaływania. Decyzje podjęte z udziałem społeczeństwa zwykle zyskują na wiarygodności i są lepiej uzasadnione. W konsekwencji odbiór społeczny takich decyzji nie wzbudza zasadniczych kontrowersji, a władze które je podjęły zyskują większe zaufanie.

Biorąc pod uwagę liczne doniesienia medialne o kolejnych konfliktach pomiędzy działaniami władz a interesem lokalnych społeczności, czy interesem przyrody można przypuszczać, że dialog społeczny nie jest prowadzony właściwie.

W raporcie Towarzystwa na Rzecz Ziemi pt „*Korupcja w ochronie środowiska*” z 2008 r., zawarto stwierdzenia wskazujące, że nieprawidłowości w zakresie informowania występują nadal.

W raporcie WWF z 2007 r.¹⁸ stwierdzono, że polska praktyka konsultacji społecznych odbiega daleko od wymagań prawa krajowego, wspólnotowego oraz międzynarodowych zobowiązań. Zdaniem WWF błędy popełniane w procesie konsultacji społecznych w Polsce są nagminne i odzwierciedlają niechęć decydentów do uspołecznienia procesu podejmowania decyzji. Napisano tam m.in., że: *„W Polsce obywatele wciąż nie traktuje się jako pełnoprawnych uczestników procesu decyzyjnego. Jedną z największych przeszkód na drodze włączania obywateli oraz organizacji społecznych w procesy decyzyjne jest niechętnie nastawienie przedstawicieli władz połączone z przekonaniem o bezzasadności udziału społecznego w procesach decyzyjnych. Regulacje prawne dotyczące udziału społecznego traktowane są przez wielu urzędników jak uciążliwa formalność komplikująca ustalony od lat bieg rzeczy. Zarówno informowanie społeczeństwa, jak i działania mające na celu umożliwić społeczeństwu udział w procesach decyzyjnych opiera się na wykonywaniu minimalnego zakresu działań przewidzianych przez prawo albo wręcz unikaniu wykonywania obowiązkowych czynności w nadziei na to, że nikt nie będzie dochodził swych praw na drodze sądowej. Często tak właśnie się dzieje. Niskie zaufanie do instytucji oraz swoiste poczucie bezradności powodują, że ludzie nie interesują się sprawami publicznymi, nie widzą sensu ani w angażowaniu się w procesy decyzyjne ani w dochodzeniu swoich praw. Tym samym, ani społeczeństwo ani władze nie są w stanie korzystać z pozytywnych efektów poszerzenia dostępu do informacji i procesów decyzyjnych.”* WWF zwraca też uwagę, że *„wspólne działania w zakresie ochrony środowiska mogą doprowadzić do uwzględniania większej ilości aspektów istotnych – zarówno o charakterze społecznym, jak i przyrodniczym, zapewniać*

¹⁸ Raport WWF Polska 2007 r. „*Jakość konsultacji społecznych w Polsce. Krajowa praktyka a uwarunkowania prawne*”, opracowany ze środków UE w ramach projektu „*Fundusze UE na rzecz zrównoważonego rozwoju – rola zaangażowania społeczeństwa i ocen oddziaływania na środowisko*”.

ponadto legitymizację podejmowanych decyzji – to znaczy, że jej realizacja nie będzie zagrożona sprzeciwami społecznymi. Natomiast niedopełnienie przez władze stosownych obowiązków czy też ich realizacja w minimalistycznym zakresie może doprowadzić do zatrzymania inwestycji, co wiąże się zwykle z dużymi kosztami finansowymi. Konsekwencje ryzyka związanego z ignorowaniem w procesie przygotowawczym procedur udziału społecznego będą mieć więc także charakter ekonomiczny.”

Wśród błędów, popełnianych przez urzędników w realizowaniu procesu udziału społecznego, wymieniono w publikacji WWF np.:

- przedstawianie do konsultacji niepełnych materiałów dotyczących przedsięwzięcia – bez streszczenia w języku niespecjalistycznym, bez raportu oddziaływania na środowisko z uwzględnieniem oddziaływania na zdrowie ludzi, bez propozycji rozwiązań alternatywnych,
- nieefektywny sposób informowania społeczeństwa,
- zbyt późne rozpoczęcie procesu udziału społeczeństwa,
- traktowanie konsultacji z ekspertami lub innymi organami administracji jako wypełnienie konsultacji społecznych,
- brak informacji o efektach konsultacji oraz przyczynach odrzucenia zgłaszanych propozycji.

Opisany powyżej sposób działania stoi w sprzeczności z założeniami *Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016* – przyjętej uchwałą Sejmu w dniu 22 maja 2009 r. W rozdziale dotyczącym udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska stwierdzono m.in., że: przepisy prawa, które gwarantują udział społeczeństwa, w tym w szczególności organizacji ekologicznych, w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska, są generalnie w Polsce przestrzegane, „*choć wiele konfliktów na osi urzędnicy-społeczeństwo świadczy o tym, że współpraca ta nie zawsze układa się dobrze*”. W związku z powyższym wśród działań systemowych na lata 2009-2012 wymieniono m.in.:

- *doskonalenie metod udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne,*
- *zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska,*
- *szkolenia dla pracowników instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie społeczeństwa do informacji o środowisku.*

W dalszej perspektywie (do 2016 r.) działania te powinny doprowadzić do podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „*myśl globalnie, działaj lokalnie*”, tj.:

- proekologicznych zachowań konsumenckich,
- prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

W wyniku kontroli stwierdzono, że określone przepisami procedury mające zapewnić społeczeństwu dostęp do informacji oraz możliwość udziału w postępowaniach nie były w pełni stosowane. Nieprawidłowości i uchybienia stwierdzone zostały w 42 (82%) spośród 51 kontrolowanych jednostek.

W 6 (11,8%) spośród 51 kontrolowanych jednostek, pomimo obowiązku wynikającego z przepisu art. 10 ustawy o udostępnianiu informacji, nie wyznaczono osób odpowiedzialnych za udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie. Dotyczyło to: *Starostwa Powiatowego w Ostrzeszowie, Urzędu Miasta i Gminy Nekla, Urzędu Miejskiego w Pruszkowie, Urzędu Miejskiego w Bytomiu, Urzędu Miasta i Gminy w Sycowie oraz Urzędu Gminy Janów.*

W porównaniu do sytuacji sprzed 5 lat¹⁹, gdy w 47% badanych jednostek nie została formalnie wyznaczona komórka organizacyjna odpowiedzialna za gromadzenie i udostępnianie informacji o środowisku, można mówić o poprawie w tym zakresie.

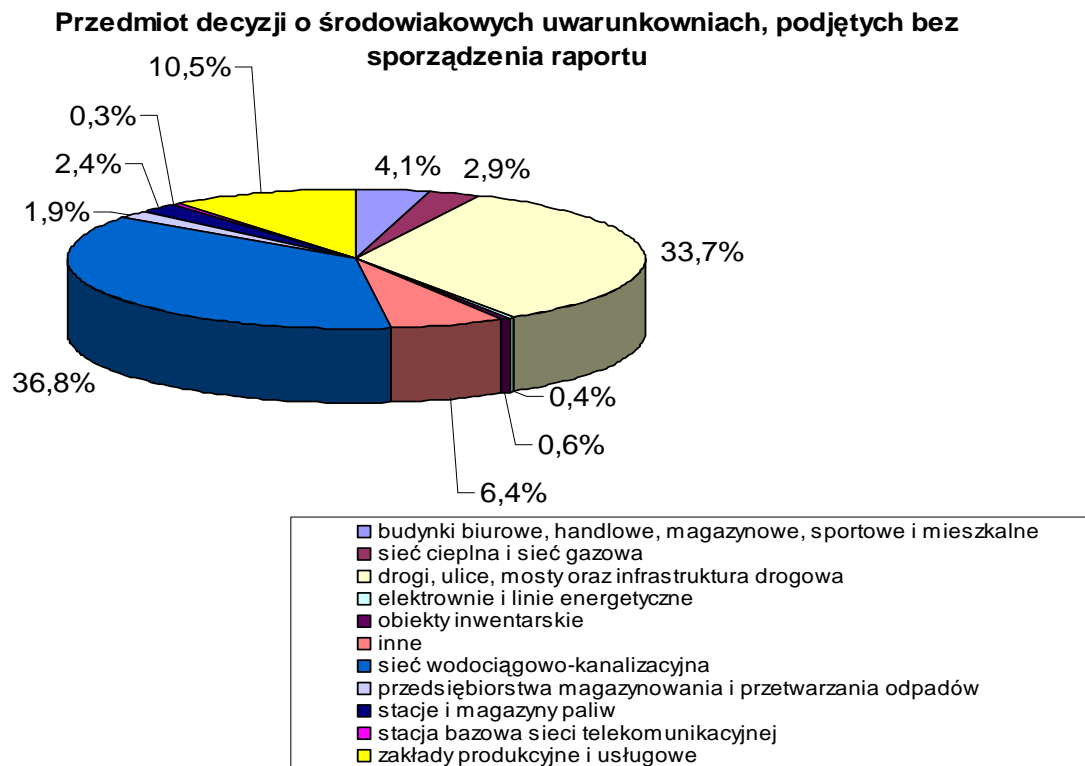
3.2.1. Kwalifikowanie spraw do grupy postępowań niewymagających uspołecznienia

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w odniesieniu do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia, zapewnienie udziału społeczeństwa było obligatoryjne w postępowaniach, obejmujących przygotowanie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Sporządzenia takiego raportu wymagają przedsięwzięcia znacząco oddziałujące na środowisko, wymienione w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzaju przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko²⁰ lub mogące oddziaływać na obszar N2000. Dla przedsięwzięć wymienionych w § 3 ww. rozporządzenia - mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – sporządzenie raportu było fakultatywne i o konieczności jego sporządzenia rozstrzygał organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach.

W toku kontroli przeanalizowano łącznie 798 decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydanych bez przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w ramach której sporządzany był raport. Przedmiotem decyzji były przedsięwzięcia dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji: sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (36,8%), dróg, ulic, mostów wraz z infrastrukturą drogową (33,7%), zakładów produkcyjnych i usługowych (10,5%), budynków biurowych, magazynowych, handlowych i mieszkaniowych (4,1%) oraz inne – co przedstawiono na wykresie.

¹⁹ Informacja NIK o wynikach kontroli gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku w latach 2004-2005, nr ewd.29/2006/P05108/KSR.

²⁰ Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.

W wyniku analizy postępowań prowadzących do wydania ww. decyzji stwierdzono, że kwalifikacja spraw do grupy przedsięwzięć, dla których sporządzenie raportu jest fakultatywne, następowała zawsze zgodnie z wymogami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r.

Zgodnie z przepisami art. 51 ust. 2 POŚ i art. 63 ust. 2 uooś, brak potrzeby sporządzenia raportu stwierdzono w drodze postanowienia, w przypadku 783, tj. 99,0% spośród 791 spraw, dla których posiadano pełne dane.

W 8 przypadkach, tj. 1,0% postępowań, decyzje środowiskowe zostały wydane bez sporządzenia raportu i bez postanowienia o odstąpieniu od konieczności jego sporządzenia. Nieprawidłowość ta dotyczyła 7 z 35 tj. 20% analizowanych decyzji wydanych w *Urzędzie Miasta i Gminy Nekla*, oraz 1 decyzji w *Starostwie Powiatowym w Lubartowie*.

W niektórych postanowieniach stwierdzono błędy formalne. Np.

*W przypadku 14 postanowień, wydanych w latach 2006-2007 przez **Prezydenta Miasta Bytomia**, brak było precyzyjnego określenia przepisu stanowiącego podstawę uznania, że sporządzenie raportu dla danego przedsięwzięcia było fakultatywne. Rozporządzenie Rady Ministrów zostało przywołane jedynie w sposób ogólnikowy. Art. 124 § 1 kpa zobowiązywał zaś do podania w postanowieniu pełnej podstawy prawnej.*

*We wszystkich (10) postanowieniach wydanych przez **Wójta Gminy Janów**, błędnie podano podstawę prawną.*

Przed wydaniem 757 tj. 96,7% spośród 783 postanowień, organy prowadzące postępowanie zasięgały, w myśl art. 51 ust. 3 POŚ i art. 64 ust. 1 uooś, opinii właściwych organów ochrony środowiska oraz inspekcji sanitarnej.

W Urzędzie Miejskim w Pruszkowie stwierdzono przypadek zwrócenia się do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego i do Starosty Pruszkowskiego o opinię w sprawie obowiązku sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, pomimo nieposiadania danych wymaganych art. 49 ust. 3 pkt 3-7 w związku z art. 51 ust. 4 POŚ, co w ocenie NIK było działaniem nierzetelnym.

W odniesieniu do 746 tj. 98,5% spraw, w których zasięmano opinii, postanowienia były zgodne ze stanowiskiem organów opiniujących. W 11 przypadkach postanowiono o braku konieczności sporządzenia raportu, pomimo opinii jednego z organów wskazujących na konieczność jego sporządzenia.

W wyniku kontroli stwierdzono, że uzasadnienie 15% postanowień nie zawierało oceny przedsięwzięcia w kontekście szczegółowych uwarunkowań, określonych w art. 51 ust. 8 pkt 2 POŚ i art. 63 ust.1 uoos. Przepis art. 51 ust.5a POŚ, jednoznacznie zobowiązujący do podawania takich informacji, wszedł w życie z dniem 19 sierpnia 2007 r. Analiza 447 postępowań zakończonych po tym terminie wykazała, że w 388 (86,8%) sprawach, postanowienia stwierdzające brak obowiązku sporządzenia raportu zawierały w uzasadnieniu wymagane ww. przepisami informacje. W okresie wcześniejszym informacje takie zawarte były w 262 (78,0%) z 336 postanowień. Do podania w postanowieniach faktycznego uzasadnienia wraz z uzasadnieniem prawnym zobowiązywał bowiem art. 124 § 2 kpa.

Dla postępowań prowadzonych po wejściu w życie przepisu art. 51 ust. 5a POŚ, brak lub niepełne informacje o uwarunkowaniach umożliwiających wydanie postanowienia o braku konieczności sporządzenia raportu oddziaływania przedsięwzięcia stwierdzono np.:

Urząd Gminy w Dopiewie - w 13, tj. 100% wydanych postanowień.

Urząd Miejski w Sochaczewie – w 14 (58%) spośród 24 postanowień.

Urząd Gminy Janów - w 3 (75%) spośród 4 postanowień.

Urząd Gminy w Gierattowicach - w 2 (20%) z 10 postanowień.

Omawiane postanowienia, często wydawane były z naruszeniem 30-dniowego terminu wymaganego art. 51 ust. 4d POŚ (który wszedł w życie z dniem 19 sierpnia 2007 r) oraz art. 65 ust. 1 uoos. Powyższe zostało stwierdzone w odniesieniu do 185 tj. 41,4% postępowań zakończonych po wejściu w życie powyższego przepisu. Np.:

Urząd Miejski w Sochaczewie - przekroczenie terminu dotyczyło wszystkich spośród analizowanych 24 postanowień wydanych w okresie obowiązywania ww. przepisów.

Urząd Miasta i Gminy w Sycowie - termin przekroczone w przypadku 20 na 34 analizowane postanowienia.

Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria - terminu nie dotrzymano w przypadku 12 na 16 analizowanych postanowień wydanych po wejściu w życie ww. przepisu, odliczając okres uzyskania wymaganych opinii. Opóźnienia wynosiły od 2 do 56 dni.

Urząd Gminy w Bobrownikach - tylko 1 spośród 9 postanowień, wydanych po 19.08.2007 r., wydano w ustawowym terminie. Dopuszczalny termin przekroczone o 3 do 46 dni.

Urząd Gminy Zabierzów - termin został przekroczone w przypadku 21 z 23 wydanych postanowień.

RDOŚ w Krakowie - ustawowy termin przekroczone w odniesieniu do 12 na 17 wydanych postanowień.

Dodatkowo zastrzeżenia NIK budził fakt, że pomimo przekroczenia ustawowego terminu kontrolowane organy nie stosowały się do postanowień art. 36 § 1 kpa, w myśl

którego organ administracji publicznej obowiązany jest zawiadomić strony o każdym przypadku niezakończona sprawy w terminie, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin zakończenia sprawy (również w przypadku zwłoki w zakończeniu sprawy z przyczyn niezależnych od organu).

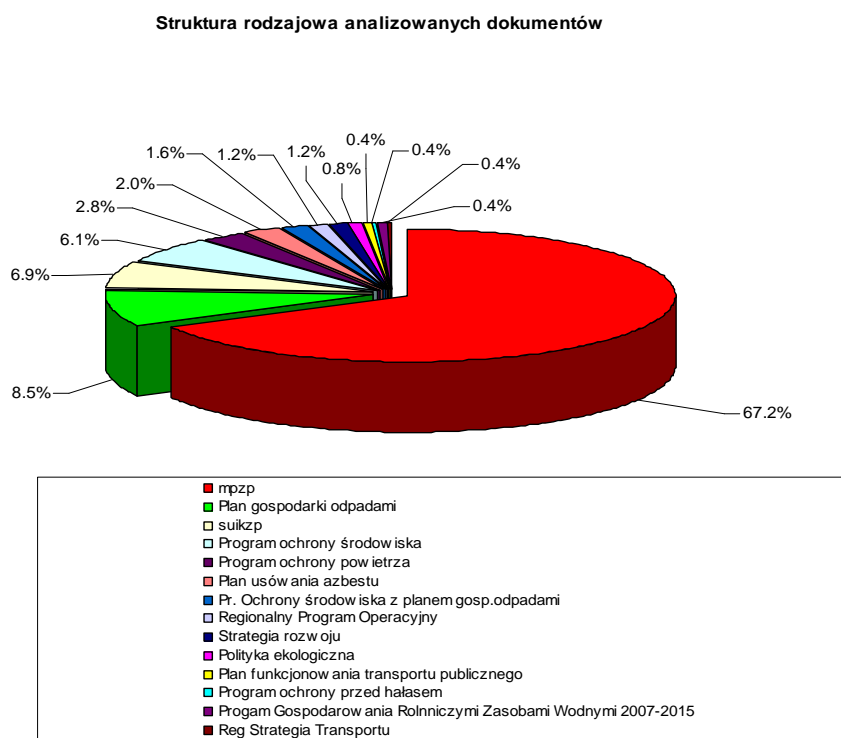
Od analizowanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydanych bez sporządzenia raportu, sporadycznie wnoszone były odwołania - w stosunku do 5 (0,6%) z nich.

3.2.2. Stosowanie procedury udziału społeczeństwa

W celu zbadania stosowania procedury udziału społeczeństwa przeanalizowano dokumentację 247 postępowań związanych z przygotowaniem dokumentów strategicznych oraz 655 postępowań w sprawie wydania decyzji.

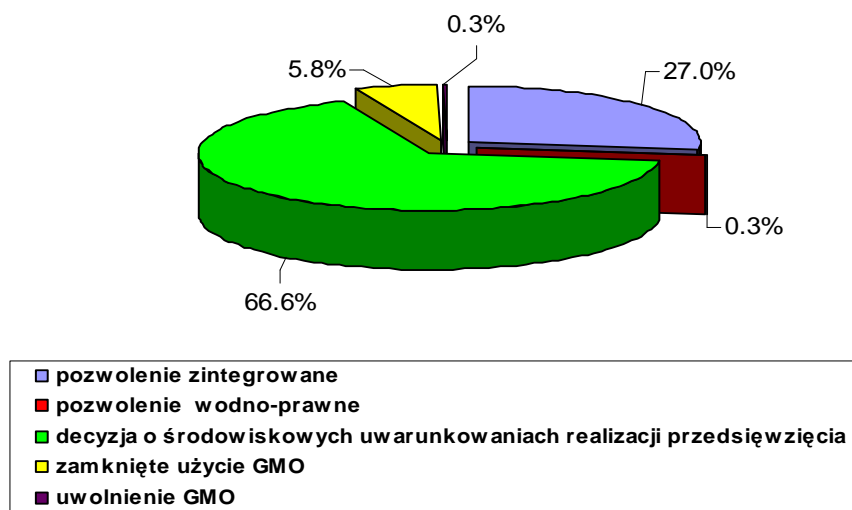
Analizowane postępowania związane były z przygotowaniem następujących dokumentów: 166 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp), 21 planów gospodarki odpadami lub zmian tych planów, 17 studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, 15 programów ochrony środowiska, 4 programów ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami, 7 programów ochrony powietrza, 5 planów usuwania azbestu, 3 regionalnych programów operacyjnych, 3 strategii rozwoju regionalnego, 2 polityk ekologicznych państwa, 1 planu funkcjonowania transportu publicznego, 1 programu ochrony przed hałasem 1 programu gospodarowania rolniczymi zasobami wodnymi i 1 regionalnej strategii transportu.

Udział procentowy poszczególnego rodzaju dokumentów w analizowanej próbie ilustruje wykres.

Wśród analizowanych postępowań, związanych z wydaniem decyzji, 436 dotyczyło decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia poprzedzonych sporządzeniem raportu, 177 - pozwoleń zintegrowanych, 38 – decyzji zezwalających na zamknięte użycie GMO, 2 – decyzji zezwalających na uwolnienie GMO i 2 – pozwoleń wodno-prawnych. Przedmiot badanych decyzji ilustruje wykres.

Struktura badanych decyzji wymagających zapewnienia udziału społeczeństwa

Przeprowadzona kontrola wykazała, że organy administracji publicznej, z reguły nie unikały informowania o postępowaniach wymagających zapewnienia udziału społeczeństwa, często jednak nie wypełniały określonej przepisami procedury uspołecznienia tych postępowań.

3.2.2.1. Powiadamianie

Pierwszym i kluczowym elementem w procedurze mającej zapewnić społeczeństwu udział w postępowaniach jest odpowiednie poinformowanie o ich wszczęciu.

W wyniku kontroli stwierdzono, że tylko sporadycznie kontrolowane organy nie informowały o prowadzonych postępowaniach. Brak upublicznienia informacji odnotowano w przypadku 16 (1,8%) spośród 902 analizowanych postępowań i dotyczył 8 postępowań w sprawie przyjęcia dokumentów oraz 8 postępowań w sprawie wydania decyzji. I tak, społeczeństwo nie zostało poinformowane o projektach: 2 planów gospodarki odpadami lub ich zmianie - dla Powiatu Wysokie Mazowieckie oraz Miasta Nieszawa, 2 programów ochrony środowiska – dla Miasta Nieszawa i Gminy Zabierzów, zmiany w 2008 r. Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Wielkopolskiego²¹,

²¹ Zgodnie z udzielonymi wyjaśnieniami zmiana dotyczyła wyłącznie kwestii technicznych.

3 planów usuwania azbestu - dla gmin *Hajnówka, Nekla i Niemce*²² oraz o 8 wszczętych postępowaniach w sprawie wydania decyzji środowiskowych, w ramach których sporządzany był raport - 1 w *Urzędzie Miejskim w Sochaczewie* i 7 w *Urzędzie Gminy Nekla*. Brak poinformowania o ww. postępowaniach całkowicie eliminował możliwość uczestnictwa społeczeństwa i stanowił naruszenie przepisów: art. 17 ust. 4 POŚ – w odniesieniu do programów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami, które wbrew stosowanej praktyce, zgodnie z art. 14 ust 6 ustawy o odpadach winny stanowić część programów ochrony środowiska; art. 43 ust. 2 POŚ i art. 54 ust. 2 uoos - w odniesieniu do pozostałych programów oraz art. 53 POŚ i art. 79 ust. 1 uoos - w odniesieniu do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Kwestią dyskusyjną pozostawało stosowanie procedury udziału społeczeństwa w odniesieniu do planów usuwania azbestu. Na 5 takich planów w przypadku 2 – dla Powiatu Wysokie Mazowieckie oraz dla Województwa Lubelskiego zastosowano procedurę udziału społeczeństwa. Biorąc pod uwagę, że plany te stwarzają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z art. 34 ust.1 POŚ oraz art. 54 ust. 2 uoos, udział społeczeństwa powinien zostać zapewniony. Zdaniem NIK kwestia ta wymaga jednak jednoznacznego uregulowania prawnego.

Sam fakt poinformowania o prowadzonym postępowaniu nie oznacza jednak zapewnienia społeczeństwu możliwości uczestnictwa w rozumieniu przepisów prawa.

Art. 6 ust. 2 *Konwencji z Aarhus* zobowiązuje do przekazania społeczeństwu określonego katalogu informacji w sposób właściwy, terminowy i skuteczny.

Sformułowane w efekcie kontroli zastrzeżenia NIK dotyczyły: zakresu powiadamiania, tj. treści i rodzaju przekazywanych informacji, sposobu powiadamiania, tj. zastosowanych kanałów komunikacji oraz terminu powiadomienia.

Treść powiadomienia

Zakres powiadomienia regulowały, w badanym okresie w prawie krajowym, przepisy: art. 32 POŚ, a od 15.10.2008 r. art. 33 uoos – w stosunku do postępowań w sprawie wydania decyzji oraz art. 34 POŚ i art. 39 uoos - w stosunku do postępowań w sprawie opracowania dokumentów.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w 134 (15,1%) przypadkach na 886 postępowań o których informacje upubliczniono, treść i forma ogłoszenia nie odpowiadała ww. przepisom. Np:

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego – w celu wypełnienia art. 91 ust. 3 POŚ dotyczącego zapewnienia udziału społeczeństwa w przygotowaniu Programu ochrony powietrza dla strefy powiat świecki i Programu ochrony powietrza dla strefy powiat toruński, poinformował o mającym odbyć się w Urzędzie spotkaniu roboczym w tej sprawie, nie zastosowano się zaś do wymogów działu V POŚ regulującego kwestie udziału społeczeństwa

²² W wyjaśnieniach na temat braku upublicznienia informacji o przygotowywaniu planu stwierdzano, że mieszkańcom przekazano ankiety dotyczące ilości i stanu wyrobów azbestowych, a sołtysi zbierający je mieli informować o sposobie i terminie usuwania azbestu.

w postępowaniach w sprawie ochrony środowiska, w tym do art. 32 ust.1 pkt 1 ww.ustawy, określającej treść informacji jaka powinna zostać przekazana.

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego - informację o możliwości składania uwag i wniosków do Strategii rozwoju regionalnego województwa podkarpackiego na lata 2007-2020, przekazał przedstawicielom jednostek samorządu, parlamentarzystom, przedstawicielom szkół wyższych, funduszy, agencji, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców. Nie została ona jednak opublikowana w sposób określony art. 32 ust.1 pkt 1 POŚ, do czego zobowiązywał art. 34 tej ustawy.

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego – wbrew wymogom art. 32 ust. 1 pkt 1 POŚ w informacjach o wszczęciu postępowania w sprawie dokumentów nie wskazywano miejsca, sposobu i terminu składania wniosków.

Urząd Gminy w Rokietnicy – w odniesieniu do wszystkich 6 postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w stosunku do których obligatoryjne było zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa, powiadomienie nie spełniało wymogu art. 32 POŚ oraz art. 33 uooś.

Urząd Miasta i Gminy w Sycowie – informacja o projektach aneksów do Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami, oraz treść ogłoszeń o wszczęciu postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, nie wypełniały wymogów art. 32 POŚ, w tym nie wskazywały miejsca i terminu składania uwag i wniosków.

Ministerstwo Środowiska - w ogłoszeniach o złożonych wnioskach w sprawie wydania decyzji dotyczących GMO zamieszczonych w bazie GMO, na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska, nie informowano o 21-dniowym terminie na składanie uwag, co w trakcie kontroli zostało skorygowane.

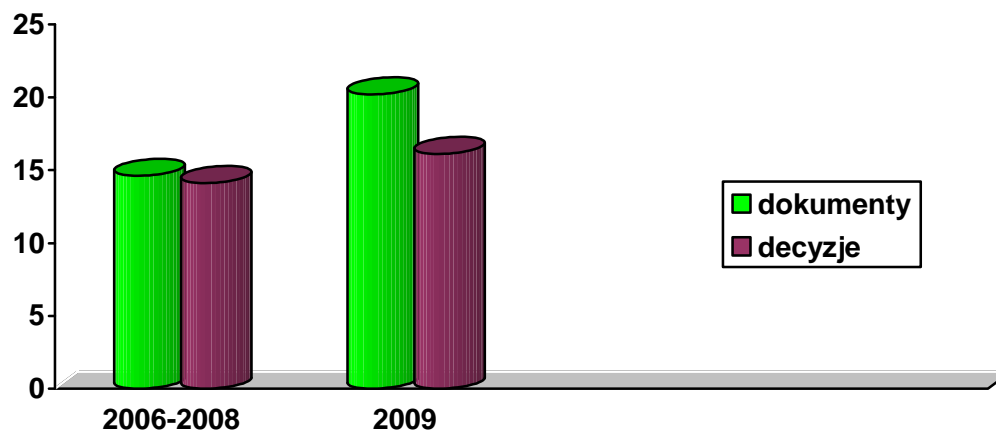
W kilku jednostkach przekazywano informacje nieprawdziwe i potwierdzano zdarzenia niezgodne ze stanem faktycznym np.:

Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria - w zawiadomieniach o wszczęciu postępowań informowano, że wniosek i dokumentacja znajdują się w publicznie dostępnym wykazie danych, podczas gdy w Urzędzie wykazu takiego nie prowadzono.

Urząd Miejski w Pruszkowie – w 2 ogłoszeniach o wyłożeniu projektów mpzp informowano, że dane o tych projektach oraz prognozach ich oddziaływania na środowisko zamieszczone są w publicznie dostępnym wykazie danych o środowisku, chociaż dane o mpzp do wykazu nie były wprowadzone.

Urząd Gminy Zabierzów – w ogłoszeniu podano informację o wszczęciu postępowania i zamieszczeniu, w publicznie dostępnym wykazie, danych o złożonym wniosku w sprawie wydania decyzji, podczas gdy faktycznie dane w wykazie zamieszczono 25 dni później.

Nieprawidłowości dotyczące treści ogłoszeń o prowadzonych postępowaniach częściej odnotowywano w stosunku do postępowań prowadzonych w 2009 r. niż w latach wcześniejszych. I tak treść ogłoszeń nie wypełniała wymogów art. 33 ust 1 uooś w stosunku do 16,1% postępowań w sprawie wydania decyzji i wymogów art. 39 uooś, w stosunku do 20,2% postępowań dotyczących opracowywanych dokumentów. W latach 2006-2008 wymogów określonych przepisami nie spełniało 14,1% ogłoszeń o postępowaniach w sprawie wydania decyzji i 14,6% ogłoszeń o postępowaniach dotyczących opracowania dokumentów.

Powyższe spowodowane było prawdopodobnie zmianą z dniem 15.11.2008 r. obowiązujących w tym zakresie przepisów. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*²³, rozszerzyła zakres informacji jakie powinny zostać przekazane społeczeństwu w ogłoszeniach o wszczęciu postępowania, co nie zostało w niektórych jednostkach dostrzeżone. Np.:

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego – w 4 postępowaniach w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego, wszczętych po 15 listopada 2008 r., stosowano procedurę udziału społeczeństwa w sposób określony uchylonymi przepisami rozdziału V ustawy POŚ. Do publicznej wiadomości nie podano informacji o: organie właściwym do wydania decyzji oraz organach właściwych do wydania opinii i dokonania uzgodnień (zgodnie z art. 33 ust. 1 pkt 4), sposobie składania wniosków (art. 33 ust. 1 pkt 7), organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków (art. 33 ust. 1 pkt 8).

W treści ogłoszeń najczęściej odnotowywano brak informacji o sposobie składania uwag i wniosków, tj. wskazania możliwości określonych w art. 34 i art. 40 uoos, wnoszenia uwag w formie pisemnej, ustnej do protokołu oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem, o którym mowa w ustawie z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym, lub w odniesieniu do mpzp o formie pisemnej i elektronicznej zaopatrzonej bezpiecznym podpisem.

Zainteresowani nie uzyskiwali tym samym wiedzy o środkach komunikacji jakich mogą użyć celem realizacji swych praw.

Było to niezgodne z art. 33 ust. 1 pkt 7 uoos lub w odniesieniu do dokumentów art. 39 ust. 1 pkt 4 uoos. Zostało stwierdzone np. w: *Urzędzie Miasta w Grudziądzu, Starostwie Powiatowym w Ostrzeszowie, Urzędzie Gminy Janów, Urzędzie Miasta i Gminy Nekla, Urzędzie Gminy Bobrowniki, RDOŚ we Wrocławiu i Ministerstwie Środowiska.*

Ministerstwo Środowiska – w ogłoszeniach o możliwości składania uwag do projektów dokumentów, podawano jedynie adres e-mail, eliminując tym samym możliwość składania uwag w innej formie.

²³ Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.

W większości kontrolowanych jednostek wyjaśniono, że pomimo braku powyższych informacji w ogłoszeniu, w praktyce przyjmowano uwagi i wnioski składane w każdej z określonych przepisami form.

Sposób powiadomienia

Obowiązujące w kontrolowanym okresie przepisy art. 3 pkt 19 i art. 32 ust. 3 POŚ, art. 3 ust. 1 pkt 11 uoos, oraz art. 11 ust. 1 i art. 17 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określały sposoby podawania informacji do publicznej wiadomości i zobowiązywały do zastosowania jednocześnie różnych kanałów informacyjnych.

W wyniku kontroli stwierdzono, że kontrolowane organy często nie stosowały wszystkich wymaganych przepisami prawa sposobów powiadamiania, ograniczając tym samym krąg odbiorców ogłoszenia i potencjalnych uczestników postępowania.

Ministerstwo Środowiska - Informacje o przygotowaniu projektów dokumentów strategicznych, możliwości zapoznania się z ich treścią oraz składania uwag podawane były do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie tych dokumentów na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska. W odniesieniu do Polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 i Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 informacja była zamieszczona w zakładce: Prawo, Inne dokumenty, a w przypadku Krajowego planu gospodarki odpadami 2010 - na stronie tematycznej dotyczącej odpadów. Informacja o Polityce ekologicznej państwa w latach 2009-2012 została także zamieszczona na stronie BIP. Informacje o możliwości składania uwag do projektów ww. dokumentów nie były ogłaszane poprzez zamieszczenie informacji w siedzibie organu, ani ogłaszane w prasie, czym naruszono przepis art. 34 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 19 POŚ.

Informacje o wnioskach w sprawie wydania decyzji dotyczących GMO zamieszczane były w rejestrach, prowadzonych zgodnie z art. 34 i 40 ustawy o GMO, dostępnych na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska oraz na stronie głównej bazy GMO. W odniesieniu do wniosków dotyczących zamierzonego uwolnienia GMO do środowiska, informacje ogłaszano także na tablicy informacyjnej w Ministerstwie Środowiska oraz powiadamiano właściwy miejscowo urząd gminy z prośbą o udostępnienie informacji lokalnej społeczności w sposób zwyczajowo przyjęty. Na tablicy informacyjnej nie wywieszano ogłoszeń o wszczęciu postępowania o wydanie zgody na zamknięte użycie GMO, gdyż - jak stwierdzono w składanych wyjaśnieniach - „ustawa o GMO nie nakłada na Ministra Środowiska takiego obowiązku”. NIK nie podziela takiego stanowiska, ponieważ zgodnie z art. 29 ustawy o GMO, udział społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest wydanie zgody na zamknięte użycie GMO, regulują przepisy o udziale społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska. Przepisy art. 32 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 19 POŚ oraz art. 33 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy o udostępnianiu informacji, zobowiązywały, aby podanie do publicznej wiadomości informacji o wniosku nastąpiło także poprzez ogłoszenie w siedzibie organu.

Powyższe wskazuje, że uzyskanie informacji o zdecydowanej większości prowadzonych w Ministerstwie postępowań możliwe było jedynie poprzez śledzenie stron internetowych.

Urząd Miejski w Sochaczewie - w przypadku 28 na 29 postępowań w sprawie wydania decyzji, informacji nie podawano do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie obwieszczenia w pobliżu miejsca planowanego przedsięwzięcia, zgodnie z art. 3 pkt 19 POŚ. Złożone na tę okoliczność wyjaśnienia wskazują, że konieczność informowania w ww. sposób została dostrzeżona dopiero wraz z wejściem nowych regulacji prawnych w listopadzie 2008 r.

Urząd Miejski w Pruszkowie - w przypadku 50% postępowań w sprawie wydania decyzji środowiskowych, nie zamieszczono informacji w pobliżu miejsca planowanego przedsięwzięcia, co było niezgodne z 32 ust. 1 pkt 1 POŚ w związku z art. 3 pkt 19 ww. ustawy. W latach 2007 i 2008,

informacji o opracowywaniu mpzp nie podawano do publicznej wiadomości na stronie internetowej, czym naruszono art. 34 w związku z art. 32 ust. 3 POŚ i art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy o udostępnianiu informacji. W przypadku aktualizacji Planu gospodarki odpadami dla Miasta Pruszkowa, informacja o postępowaniu w sprawie aktualizacji tego planu nie została zamieszczona na stronie BIP Urzędu oraz w prasie, do czego zobowiązywał art. 54 ust. 2 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 11 lit. a ustawy o udostępnianiu informacji. Ogłoszenie o opracowaniu projektu aktualizacji Planu gospodarki odpadami zamieszczone było tylko na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego.

Urząd Gminy Wadowice Górne – nie w pełni przestrzegał przepisów art. 11 ust. 1 i art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zm.). Ogłoszenia o zmianie suikzp opublikowano w prasie miejscowej, nie podano zaś do publicznej wiadomości poprzez wywieszenie na tablicach ogłoszeń sołectw, których dotyczyło wyznaczenie terenów do zalesienia na terenie Gminy. Ponadto, na tablicy ogłoszeń sołectwa Piątkowiec, nie wywieszono informacji o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który obejmował, pas obszaru leśnego w tej miejscowości.

Urząd Miasta Leszno - wbrew art. 32 ust 3 POŚ oraz 33 ust 1 uoos w związku z art. 3 ust 1 pkt 11, na stronie BIP nie zamieszczono informacji o projekcie zmian Planu gospodarki odpadami oraz wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Urząd Gminy Niemce – o wszczęciu postępowania powiadamiano poprzez ogłoszenie w siedzibie organu oraz miejscu planowanego przedsięwzięcia. Na stronie BIP zamieszczono informacje jedynie o 2 z 14 kontrolowanych postępowań, po 47 i 6 miesiącach od dnia złożenia wniosku. Naruszono tym samym przepis art. 32 ust. 3 POŚ, a od 15 listopada 2008 r. przepis art. 33 ust 1 uoos.

W wyniku analizy zbiorczej danych uzyskanych w toku kontroli stwierdzono, że najpowszechniej stosowaną formą powiadomienia było zamieszczenie ogłoszenia na tablicy informacyjnej organu prowadzącego postępowanie. Forma ta została zastosowana w odniesieniu do 93,4% postępowań, o których informacje zostały upublicznione. W przypadku niektórych postępowań prowadzonych m.in. w *Urzędzie Miasta Sochaczewa, Urzędzie Miejskim w Pruszkowie, Urzędzie Miasta i Gminy Nekla, Urzędzie Gminy Rokietnica i Urzędzie Miasta Bytomia*, była to jednak jedyna forma podania do publicznej wiadomości. Organy te nie wywiązywały się tym samym w pełni z obowiązków w zakresie podania do publicznej wiadomości informacji o postępowaniach.

Zaniechanie informowania, poprzez ogłoszenie w siedzibie organu, stwierdzono m.in. w ramach postępowań dotyczących przygotowania dokumentów strategicznych w Urzędach Marszałkowskich Województw: *Wielkopolskiego, Lubelskiego i Podkarpackiego oraz Ministerstwie Środowiska. W siedzibie Ministerstwa Środowiska nie podawano również informacji o wnioskach w sprawie wydania decyzji zezwalającej na zamknięte użycie GMO, a w Urzędzie Miejskim w Sochaczewie, Urzędzie Gminy Bobrowniki i Urzędzie Miasta i Gminy Syców o niektórych spośród prowadzonych postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W toku składanych wyjaśnień stwierdzano, że w przypadku dokumentów efektywniejszą formą jest zamieszczenie ogłoszenia na stronie internetowej. Brak ogłoszeń o postępowaniach w sprawie wydania decyzji tłumaczono zwykle przeoczeniem pracownika.*

Media elektroniczne zostały zastosowane w celu upublicznienia informacji o 184 (77,0%) postępowaniach w sprawie opracowywanych dokumentów strategicznych oraz 465 (71%) postępowaniach w sprawie wydania decyzji.

W myśl pkt 9 preambuły Dyrektywy 2003/4/WE, organy władzy publicznej powinny udostępniać i rozpowszechniać informacje o środowisku wśród ogółu społeczeństwa w najszerszym możliwym zakresie, w szczególności wykorzystując technologie informacyjne i komunikacyjne.

Niektóre organy ograniczały się wyłącznie do informowania na stronach internetowych. Dotyczyło to m.in.: wspomnianych wcześniej spraw prowadzonych w Ministerstwie Środowiska; projektu *Planu Gospodarki Odpadami i Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego* przygotowanego w 2007 r. w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego; postępowań w sprawie decyzji środowiskowych dotyczących budowy stacji paliw i rozbudowy stacji bazowej telefonii komórkowej, aneksów do *Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami* przygotowanych w Urzędzie Miasta i Gminy w Sycowie.

Z kolei wśród jednostek, które zaniechały publikacji na stronach internetowych wymienić można np.:

Urząd Miejski w Pruszkowie – na stronie internetowej Urzędu nie zamieszczano informacji określonych w art. 32 ust. 1 pkt 1 POŚ i w latach 2007 i 2008, informacji o opracowywaniu mpzp, czym naruszono art. 32 ust. 3 i art. 34 ust. 1 POŚ. Dopiero od 2009 r., na stronie BIP Urzędu, zamieszczano: uchwały Rady Miejskiej o przystąpieniu do sporządzania mpzp, obwieszczenia o wyłożeniu projektu mpzp, z tekstem i rysunkami planu, prognozy oddziaływania na środowisko, informacje o możliwości zapoznania się z projektem, udziału w dyskusji publicznej i zgłaszania uwag.

Urząd Gminy Janów – nie publikowano ogłoszeń w internecie, uważano bowiem, że „podanie do publicznej wiadomości poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń i powiadomienie stron jest wystarczające”.

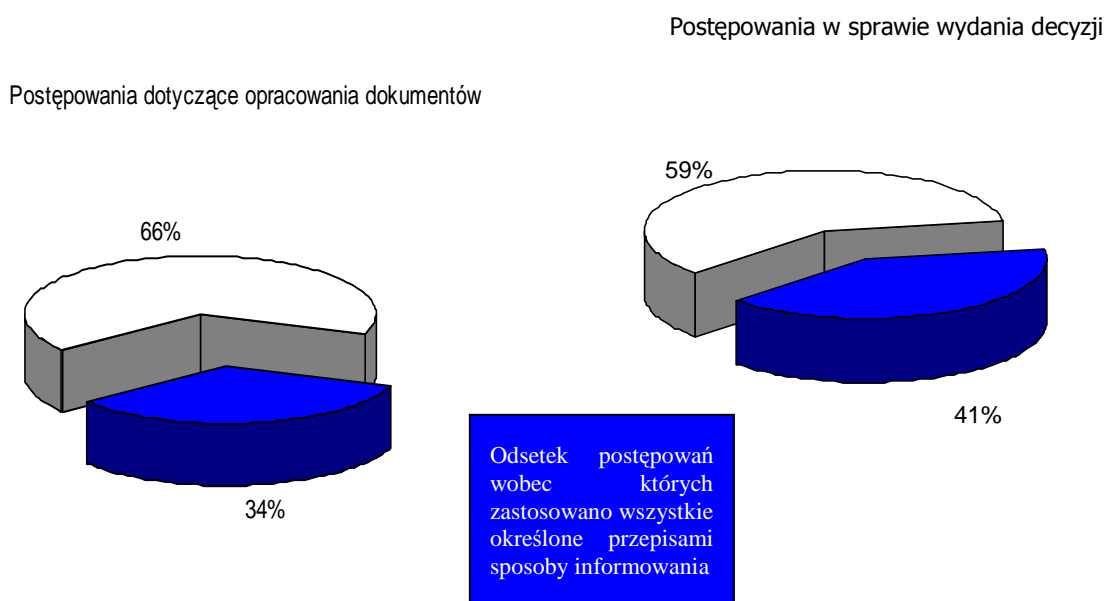
Zgodnie z art. 3 pkt 19 POŚ oraz art. 3 pkt 11 uoos, powiadomienie winno nastąpić także poprzez zamieszczenie obwieszczenia w miejscu planowanego przedsięwzięcia. Na 609 postępowań, których dotyczył ten obowiązek, w miejscu planowanego przedsięwzięcia zamieszczono ogłoszenie o 402, tj. 66,0% z nich. O postępowaniach w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w miejscu planowanego przedsięwzięcia nie informowały np.: *Urząd Miasta Chełm, Urząd Miejski w Bytomiu, Urząd Miejski w Pruszkowie, Urząd Miasta Grudziądz, Urząd Gminy w Rokietnicy, Urząd Miejski w Białymstoku, Urząd Miasta i Gminy Nekla, Urząd Miejski w Sochaczewie.*

W przypadku 23,7% pozwoleń zintegrowanych, prowadzące postępowanie organy stały na stanowisku, że decyzji tych omawiany wymóg nie dotyczy.

Zamieszczenie informacji w prasie, o stosownym dla danej sprawy zasięgu, stanowi kolejną formę komunikacji organu ze społeczeństwem i dotyczy w szczególności postępowań w sprawie przyjęcia dokumentów. Wyniki kontroli wykazały, że poprzez zamieszczenia ogłoszenia w prasie poinformowano o 198 (82,8%) projektach dokumentów na 239 upublicznionych postępowaniach. Zwrócić należy uwagę, że nie było przypadków naruszenia przepisów art. 11 pkt 1 i art. 17 pkt 1 *ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym*. W prasie miejscowej ogłoszono o wszystkich 166 badanych postępowaniach w sprawie przyjęcia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz 17 dotyczących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to, że w odniesieniu do pozostałych dokumentów, poprzez ogłoszenie w prasie informowano jedynie w przypadku

15, tj. 26,8% spośród 56 postępowań. I tak np. nie publikowano w prasie lokalnej informacji o przygotowanych projektach Planu gospodarki odpadami dla *Województwa Lubelskiego, Podlaskiego i Podkarpackiego, Powiatu Głogowskiego, Jarosławskiego, Gorlickiego, Miasta i Gminy Syców, Miasta i Gminy Góra Kalwaria, Miasta Chełm, Gminy Zabierzów.*

Odsetek postępowań, wobec których zastosowano wszystkie określone przepisami sposoby informowania ilustrują poniższe wykresy.

Odrębną kwestią jest zamieszczanie informacji w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku, który również powinien stanowić źródło informacji o dokumentach związanych z toczącymi się postępowaniami, w tym wnioskach, projektach dokumentów czy raportach oddziaływania na środowisko. Prowadzenie przez kontrolowane jednostki tego wykazu, omówiono w osobnym rozdziale niniejszej informacji. W tym miejscu należy jedynie wspomnieć, że wyniki kontroli wskazują na niewielką użyteczność wykazu jako źródła bieżącej informacji. Niektóre spośród kontrolowanych jednostek nie prowadziły takiego wykazu, w innych nie był on uzupełniany na bieżąco.

Przepisy prawa nie regulowały terminu wprowadzania danych do publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach. Art. 32 ust.1 pkt 1 POŚ wskazywał jednak pośrednio, że informacja o wszczęciu postępowania winna być późniejsza niż wprowadzenie danych o wniosku lub projekcie dokumentu do wykazu. W ogłoszeniu mającym umożliwić udział społeczeństwa należało bowiem poinformować o zamieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie danych o wniosku lub projekcie dokumentu.

W wyniku kontroli stwierdzono, iż często informacje nie były wprowadzane do wykazu lub wprowadzane je po długim czasie. Np.:

Urząd Miejski w Pruszkowie - tylko w odniesieniu do 7 (35,0%) spośród 20 postępowań, dane o wniosku były zamieszczone w karcie A publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, dostępnego na stronie BIP Urzędu, jednak w 3 przypadkach dopiero po wydaniu decyzji.

Starostwo Powiatowe w Ostrzeszowie – informacje o wnioskach w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego i inne zamieszczano w wykazie po wielu dniach od ich złożenia (po 11-315 dniach).

Urząd Gminy w Dopiewie – w wykazie nie zamieszczono 52% wniosków w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, 28% zamieszczono po upływie okresu na składanie uwag, a w 3% zamieszczono po wydaniu decyzji.

Termin powiadomienia

Art. 6 ust. 3 i art. 7 *Konwencji z Aarhus* obligują państwa-strony do stworzenia takich procedur udziału społeczeństwa, które zapewnią rozsądne ramy czasowe dla poszczególnych etapów postępowania, w tym dostateczny okres czasu na poinformowanie na wczesnym etapie postępowania, przygotowanie się i efektywne uczestniczenie przez społeczeństwo w sprawach dotyczących środowiska.

W wyniku kontroli stwierdzono, że przepis powyższy nie był w pełni przestrzegany.

W prawie krajowym, kwestię terminów powiadomienia regulowały przepisy art. 11 i 17 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, art. 32 ust. 1 POŚ, art. 33 ust.1 i art. 39 ust. 1 uoos.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zobowiązywała m.in. do:

- poinformowania o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium lub mpzp,
- wyznaczenia terminu nie krótszego niż 21 dni na wnoszenie wniosków,
- poinformowania na 14 dni przed wyłożeniem projektu studium lub na 7 dni przed wyłożeniem projektu mpzp o jego sporządzeniu,
- wyłożenia projektu studium wraz z prognozą na 30 dni, a mpzp na przynajmniej 21 dni,
- wyznaczenia okresu na wnoszenie uwag do projektu - nie krótszego niż 21 dni w przypadku studium i nie krótszego niż 14 dni w przypadku mpzp od dnia zakończenia okresu wyłożenia dokumentu.

Ustawa POŚ i ustawa o udostępnianiu informacji zobowiązywały jedynie do zapewnienia 21-dniowego terminu, lub w przypadku dokumentów – co najmniej 21-dniowego terminu, na składanie uwag i wniosków. Ustawodawca nie zapewnił tym samym odrębnego terminu na zapoznanie się z dokumentacją i przygotowanie do uczestnictwa w postępowaniu, o czym mowa w *Konwencji z Aarhus* oraz w art. 6 ust. 6 Dyrektywy 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne²⁴.

Na brak realizacji postanowień art. 6 *Konwencji z Aarhus*, NIK zwracała uwagę w wyniku kontroli przeprowadzonych w RDOŚ w Krakowie, Urzędzie Miasta Nowego Sącza, Urzędzie Miejskim w Starym Sączu.

²⁴ Dz. U. L. 175 z 5.07.1985, s. 40 z późn. zm.

Zgodnie z art. 49 kpa zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia publicznego ogłoszenia.

Pomimo, że ustawa POŚ oraz uoś nie wprowadzały przepisów szczególnych, umożliwiających odstępianie od ww. zasady, kontrolowane organy z reguły nie stosowały tego przepisu w ramach prowadzonych postępowań.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w przypadku 420, tj. 64,3%, spośród 653 postępowań w sprawie wydania decyzji, dla których posiadano dane, dzień ogłoszenia był jednocześnie dniem rozpoczynającym termin na składanie uwag i wniosków.

Działania takie były niezgodne z postanowieniami Konwencji z Aarhus, art. 49 kpa, a także art. 57 § 1 kpa, który stanowi, że jeżeli początkiem terminu określonego w dniach jest pewne zdarzenie, przy obliczaniu tego terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zdarzenie nastąpiło. Na fakt ten zwrócono uwagę np. w toku kontroli: *Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie, Urzędu Miasta Nowego Sącza.*

Pozytywnym przykładem w omawianym zakresie były działania *RDOŚ w Lublinie*, w którym termin upublicznienia informacji o każdym z 4 prowadzonych postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach był przynajmniej 14 dni wcześniejszy od wyznaczonego terminu na składanie uwag i wniosków.

Zdaniem NIK kwestia terminu powiadamiania o wszczęciu postępowania, który zapewni społeczeństwu czas na przygotowanie się do efektywnego uczestnictwa, wymaga bardziej precyzyjnego uregulowania, zgodnego z międzynarodowymi zobowiązaniami.

3.2.2.2. Termin przyjmowania uwag i wniosków

W wyniku kontroli stwierdzono, że określone krajowymi przepisami terminy na składanie uwag i wniosków przestrzegane były w odniesieniu do 93,5% postępowań w sprawie opracowania dokumentów i 83,6% postępowań w sprawie wydania decyzji. Skrócenie terminu, w którym możliwe było uczestnictwo społeczeństwa, stwierdzono np.:

Urząd Gminy w Rokietnicy – w 2 przypadkach na 8, nie dochowano terminu poinformowania społeczeństwa na co najmniej 7 dni przed wyłożeniem projektu mpzp wraz z prognozą ooś, czym naruszono przepis art. 17 pkt 10 uozp.

Starostwo Powiatowe w Wysokiem Mazowieckiem - skrócono do 7 dni czas na składanie uwag do Programu ochrony środowiska.

Urząd Gminy Janów - w 2 na 6 postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach skrócono termin na składanie uwag do 14 dni, osoba odpowiedzialna wyjaśniła, że w przypadkach tych uznała 14 dni za termin wystarczający.

Urząd Miejski w Pruszkowie - w przypadku 1 spośród 25 postępowań, nie zachowano 21-dniowego terminu na składanie uwag i wniosków.

Urząd Miejski w Sochaczewie – nie zachowano terminu w przypadku 1 na 29 postępowań.

Urząd Miasta Skierniewice – w 1 przypadku nie zachowano, określonego w art.17 pkt 10 uozp, 7-dniowego okresu jaki powinien upłynąć od daty ukazania się ogłoszenia o wyłożeniu projektu mpzp do daty rozpoczynającej dzień wyłożenia, skracając go do 4 dni.

Ministerstwo Środowiska - w odniesieniu do projektu Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 termin wyznaczony na składanie uwag skrócono do 14 dni.

Kontrola wykazała ponadto, że w przypadku 292 (38,8%) na 753 przeanalizowanych w tym zakresie postępowań, ogłaszanie informacji o wszczęciu postępowania za pośrednictwem poszczególnych mediów następowało w różnych terminach np.:

Urząd Gminy w Bobrownikach - różnica terminu ogłoszenia w poszczególnych publikatorach wynosiła od 8 do 9 dni.

Różne daty ogłoszeń czyniły niejednoznacznym kwestię upływu terminu.

Zdaniem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie - wyrok z 13 czerwca 2006 r. - różne formy publicznego zawiadomienia rozszerzają ramy czasowe na składanie uwag. W praktyce termin 21 dni jest wydłużony, gdyż liczony musi być każdorazowo od ukazania się danego ogłoszenia, a te zamieszczane są w różnych terminach. Ostateczny termin na składanie uwag nie może być więc wcześniejszy niż 21 dni po ukazaniu się ostatniego ogłoszenia, co niekiedy nie było uwzględniane, np.:

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego – w postępowaniach w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego, upublicznienie informacji w miejscu planowanego przedsięwzięcia oraz we właściwej miejscowo gminie następowało w okresie do 4 dni po dacie rozpoczynającej termin na składanie wniosków.

Czasami trudno było w praktyce stwierdzić czy terminy zostały dochowane.

Urząd Gminy Zabierzów - w aktach spraw nie odnotowano dat zamieszczenia obwieszczeń na tablicy ogłoszeń Urzędu, na stronie internetowej gminy oraz w BIP, co uniemożliwia dokonanie weryfikacji prawidłowości zachowania 21-dniowego terminu na wnoszenie uwag.

Na niektóre problemy w ww. zakresie zwracały uwagę organizacje pozarządowe. I tak: praktyczne trudności w określeniu terminu na składanie uwag sygnalizowało Stowarzyszenie Przyjazna Komunikacja; na zbyt krótki termin konsultacji zwracały uwagę: Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, Towarzystwo na rzecz Ziemi oraz Stowarzyszenie Integracji Stołecznej Komunikacji (SISKOM). Zdaniem ostatniej z ww. organizacji termin 21 dni, w odniesieniu do inwestycji ważnych dla regionu i mających duży wpływ na środowisko, nie zapewnia pełnego i świadomego udziału społecznego w procesie konsultacji. Ponadto wg SISKOM, w odniesieniu do inwestycji drogowych, konsultacje społeczne organizowane są na zbyt późnym etapie procedury środowiskowej. Są one bowiem prowadzone w momencie, gdy jest zakończony proces tworzenia dokumentacji do uwarunkowań środowiskowych, gotowa jest analiza wielowariantowa a wariant preferowany wskazany jest przez inwestora. Wpływ społeczny na kształt inwestycji jest tym samym w praktyce niemożliwy.

Zgodnie z art. 6 ust. 4 Konwencji z Aarhus, państwa powinny umożliwiać udział społeczeństwa na tyle wcześnie, że wszystkie warianty będą możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny.

Za zjawisko pozytywne należy, zdaniem NIK, uznać stosowanie w niektórych spośród kontrolowanych jednostek, zasady przyjmowania uwag wniosków wpływających po terminie jeżeli możliwe jest jeszcze wzięcie ich pod uwagę. Np.:

Prezydent Miasta w Pruszkowie przyjął zasadę, iż rozpatruje wnioski i uwagi wnoszone w całym okresie trwania procedury sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, tj. również po wyznaczonym terminie. W kontrolowanym okresie zostały rozpatrzone 3 wnioski, złożone po terminie ustawowym w odniesieniu do analizowanych mpzp.

W Ministerstwie Środowiska rozpatrywano uwagi, które wpłynęły po wyznaczonym terminie do projektów Krajowego Planu Gospodarki Odpadami oraz Polityki ekologicznej państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016.

Powyższe działania służyły realizacji zasady prawdy obiektywnej, wynikającej z art. 7 kpa oraz zgodnie z art. 8 kpa - pogłębiały zaufanie obywateli do organów państwa.

3.2.2.3. Dostępność i kompletność dokumentacji

Dokumentacja dotycząca postępowań prowadzonych z udziałem społeczeństwa, udostępniana była w siedzibach kontrolowanych urzędów w godzinach ich pracy, choć jak wykazała kontrola, czasami w ograniczonym wymiarze czasowym.

Urząd Gminy Janów - czas udostępniania dokumentacji ograniczono do godzin 8.00 – 14.00, o czym poinformowano w ogłoszeniach.

Urząd Miasta Chełm – w ogłoszeniach o wyłożeniu projektów mpzp poinformowano o dostępności dokumentacji w godzinach 10-14, ograniczając tym samym czas udostępniania do 4 godzin dziennie.

Wystąpiły przypadki, że nie informowano o dostępności dokumentacji lub była ona niepełna.

Urząd Miasta i Gminy w Sycowie - upublicznione informacje o projektach zmian dokumentów strategicznych nie obejmowały samych projektów zmian, informacji o sporządzonych prognozach, uzgodnień i opinii oraz informacji o możliwości uzyskania takich danych.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w przypadku 24 spośród 436, tj. 5,5% postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wzmagających udziału społeczeństwa, dokumentacja nie zawierała raportu oddziaływania na środowisko, co było niezgodne z art. 33.ust. 2 uooś, np.

Urząd Gminy w Dopiewie - w odniesieniu do 14 spośród 29 postępowań, w okresie przewidzianym na składanie wniosków i uwag, nie był możliwy wgląd do raportu, ponieważ były one opracowane po upływie terminu na składanie uwag.

Urząd Miasta i Gminy Nekla – brak było raportu w przypadku 2 spośród 14 postępowań z udziałem społeczeństwa, w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Starostwo Powiatowe w Gorlicach - brak było raportu oddziaływania na środowisko w ramach postępowania z udziałem społeczeństwa, w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego.

Brak możliwości zapoznania się z raportem, w odniesieniu do kilku postępowań sygnalizowały ankietowane pozarządowe organizacje ekologiczne (*Towarzystwo na rzecz Ziemi, Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć*).

W odniesieniu do dostępnych raportów, POE często zwracały uwagę na występujące w nich braki merytoryczne, w tym np. brak inwentaryzacji przyrodniczej. *Górnośląskie Towarzystwo Przyrodnicze*, z powodu braku inwentaryzacji przyrodniczej, kwestionuje np. wszystkie raporty oddziaływania na środowisko dla autostrady A1 w województwie śląskim – ok. 180 km.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w odniesieniu do projektów mpzp oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, prognoza oddziaływania na środowisko była zawsze udostępniana.

W przypadku pozostałych dokumentów stwierdzono, że nie zawsze przeprowadzano procedurę oceny oddziaływania na środowisko wraz ze sporządzeniem prognozy oddziaływania na środowisko. I tak na 18 uchwalonych w kontrolowanym okresie *planów gospodarki odpadami* lub ich zmian, dla 13 została sporządzona prognoza. Na 12 uchwalonych *programów ochrony środowiska*, prognozę sporządzono dla 6, a na 3 programy ochrony środowiska zawierające plan gospodarki odpadami – prognozę wykonano dla jednego programu. Prognozy nie sporządzono w odniesieniu do wszystkich 5, przyjętych w kontrolowanym okresie, *programów usuwania wyrobów zawierających azbest*. W 1 przypadku – w *Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego*, do opracowania prognozy przystąpiono po opracowaniu programu. Także opracowanie *Polityk ekologicznych państwa* nie zostało poprzedzone postępowaniem w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Składane w toku kontroli wyjaśnienia wskazują, że kwestia przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, wymagająca sporządzenia prognozy oddziaływania w odniesieniu do ww. dokumentów, nie została jasno sprecyzowana w przepisach prawa, które były różnie interpretowane.

Zgodnie z art. 40 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 POŚ oraz art. 46 pkt 2 i art. 50 uooś, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, której elementem - zgodnie z 41 ust. 1 POŚ oraz art. 51 ust. 1 uooś - jest sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, wymagają projekty: strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystania terenu, opracowywanych przez organy administracji, ustalające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także wprowadzanie zmian do tych dokumentów.

Biorąc powyższe pod uwagę oraz fakt, że zgodnie z art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach*²⁵, plany gospodarki odpadami stanowią część odpowiednich programów ochrony środowiska, nie powinno być wątpliwości, iż do obu tych dokumentów prognoza powinna być sporządzona. Ustawodawca nie przewidział żadnych wyjątków dla planów gospodarki odpadami różnego szczebla. Pewne zamieszanie wprowadza jednak przepis § 5 ust. 1 pkt 10 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. *w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami*²⁶, zgodnie z którym sporządzenia prognozy wymaga przygotowanie planów wojewódzkich, a w przypadku planów powiatowych i gminnych wymagane jest przeprowadzenie analizy oddziaływania projektu planu na środowisko. Przy czym termin „analiza” nie został zdefiniowany.

²⁵ Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.

²⁶ Dz. U. z 2003 r. Nr 66, poz. 620.

Z kolei programy usuwania wyrobów zawierających azbest, należy zdaniem NIK traktować jako programy ustalające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, są zatem programami wymagającymi przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

NIK nie podziela stanowiska zaprezentowanego przez kierownictwo Ministerstwa Środowiska, że skoro art. 40 ust. 1 POŚ oraz art. 46 uoos nie wymieniają literalnie *Polityki ekologicznej państwa* wśród dokumentów wymagających przeprowadzenia postępowania w sprawie OOS, a ponadto dokument ten nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, to sporządzenie OOS nie jest wymagane.

Zdaniem NIK, *Polityka ekologiczna państwa* - jako dokument określający zarówno systemowe kierunki działań, jak i działania w stosunku do poszczególnych komponentów środowiska, odnosi się do takich dziedzin jak gospodarka wodna, leśnictwo, gospodarka odpadami czy wykorzystanie terenu np. w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi, tj. odnosi się do dziedzin wymienionych w przytoczonych powyżej przepisach, dla których opracowanie projektu polityki wymaga przeprowadzenia postępowania w sprawie OOS. Ponadto, zgodnie z art. 17 w związku z art. 14 POŚ, *Polityka ekologiczna państwa* stanowi podstawę opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, które z kolei ustalają ramy dla późniejszych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać, i których uchwalenie powinno zostać poprzedzone postępowaniem w sprawie OOS, jak wykazano powyżej.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że zapewnienie udziału społeczeństwa w opracowaniu omawianych dokumentów wynika wprost z art. 17 ust. 4 POŚ. Przedstawienie do konsultacji społecznych tych dokumentów, bez określenia prognozowanego ich wpływu na środowisko, może utrudniać właściwą ocenę dokumentu i wprowadzać w błąd zainteresowaną społeczność. Pamiętać bowiem należy, że zgodnie z art. 51 ust. 2 uoos, prognoza oddziaływania na środowisko zawiera m.in. takie elementy jak: informacje o głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami, przewidywanym oddziaływaniu zarówno negatywnym jak i pozytywnym na poszczególne komponenty środowiska, propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu.

Niedopełnienie procedury może prowadzić do unieważnienia uchwały w sprawie przyjęcia planu lub programu.

Wojewoda Łódzki, rozstrzygnięciem nadzorczym z dnia 17 lipca 2008 r. znak ON-I-0911/351/08, stwierdził nieważność Uchwały Rady Powiatu Pajęczańskiego z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony środowiska Powiatu Pajęczańskiego, gdyż „materia objęta przedmiotową uchwałą nie została poprzedzona postępowaniem w sprawie oceny oddziaływania na środowisko”.

Zdaniem NIK istnieje konieczność wprowadzenia bardziej precyzyjnych regulacji prawnych, wskazujących potrzebę sporządzenia prognozy dla takich dokumentów jak programy ochrony środowiska czy plany usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opinie organu ochrony środowiska oraz Inspekcji Sanitarnej, których przedstawienie było fakultatywne, zostały upublicznione w odniesieniu do 84,3% badanych postępowań o wydanie decyzji środowiskowych.

W Ministerstwie Środowiska stwierdzono, że w przypadku 14 z 40 badanych decyzji dotyczących GMO, z powodu awarii systemu informatycznego, na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska nie zostały udostępnione opinie Komisji ds. GMO, organu opiniodawczo-doradczego Ministra Środowiska, pozostałe 26 opinii było dostępnych w osobnej „zakładce” poza rejestrem GMO, co było niezgodne z art. 34 ust. 2 ustawy o GMO. W toku kontroli awaria systemu została usunięta, a opinie Komisji udostępnione zostały również poprzez rejestr GMO.

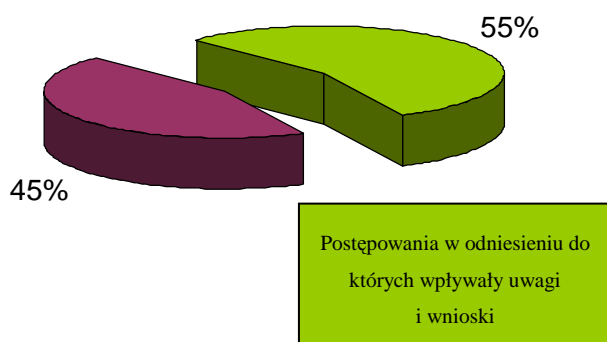
3.2.3. Udział społeczeństwa i organizacji pozarządowych

W wyniku kontroli stwierdzono, że społeczeństwo wzięło udział ogółem w 210 (23,7%) spośród 886 badanych postępowań, o których upubliczniono dane.

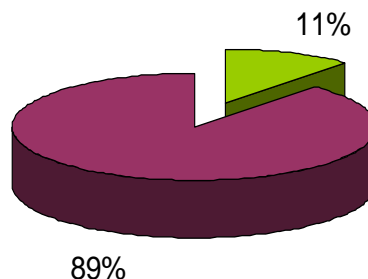
Znacznie większe zainteresowanie społeczne obserwowano w ramach postępowań dotyczących przyjęcia dokumentów. W tej grupie spraw, społeczny udział odnotowano w przypadku 132 (55,2%) na 239 upublicznionych postępowań. Największym zainteresowaniem cieszyły się postępowania dotyczące opracowywanych mpzp oraz suikzp. Na 183 takie postępowania wnioski i uwagi zgłaszano w ramach 107 (58,5%). W przypadku pozostałych 56 postępowań dotyczących przyjęcia dokumentów, uwagi i wnioski złożone zostały w odniesieniu do 25 (38,5%) z nich.

W postępowaniach dotyczących wydania decyzji administracyjnych, na 647 spraw o których upubliczniono informacje, wnioski i uwagi wpłynęły w odniesieniu 73 (11,3%) spraw. W 5 przypadkach, pomimo udziału społecznego nie wnoszono uwag.

Udział społeczeństwa w postępowaniach dotyczących opracowywanych dokumentów

Udział społeczeństwa w postępowaniach dotyczących wydania decyzji

W 2009 r. stwierdzono istotny wzrost udziału społeczeństwa w postępowaniach w sprawie wydania decyzji. W latach 2006-2008 udział społeczny odnotowano w przypadku 34 na 461 postępowań, tj. 7,4% podczas gdy w 2009 r. społeczeństwo uczestniczyło w 39 na 186 prowadzonych postępowań, tj. w 21% z nich.

Art. 6 ust. 8 i art. 7 *Konwencji z Aarhus* zobowiązują państwa-strony do zapewnienia, iż w decyzjach, planach, programach i wytycznych polityki, mających znaczenie dla środowiska, będą należycie uwzględnione rezultaty uzyskane w wyniku udziału społeczeństwa.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w odniesieniu do projektów dokumentów, do których wniesione zostały uwagi i wnioski, miały one wpływ na treść przyjętych dokumentów w przypadku 73,5% z nich. W odniesieniu do decyzji, uwagi i wnioski miały wpływ na treść wydanych decyzji lub dalszego postępowania, w przypadku 53,4% postępowań, w ramach których uwagi i wnioski były wnoszone.

W odniesieniu do całej badanej populacji spraw, konsultacje społeczne wpłynęły na treść 40,6% dokumentów i przebieg 6% postępowań w sprawie wydania decyzji.

Zakres uwzględnienia uwag i wniosków w poszczególnych postępowaniach przedstawiają przykłady:

Urząd Miasta Leszna – do 10 mpzp wpłynęło łącznie 127 wniosków i 16 uwag, z tego uwzględniono 109 wniosków i 7 uwag.

Urząd Miejski w Pruszkowie - do 5 opracowywanych mpzp, wpłynęło ogółem 66 wniosków i uwag, w ostatecznych wersjach tych dokumentów uwzględniono 47 z nich.

Urząd Miasta Nowego Sącza – uwzględniono 89 spośród 123 uwag wniesionych do 11 mpzp, nie uwzględniono żadnej uwagi spośród 13 złożonych do suikzp.

Urząd Miasta Krosna – na 20 analizowanych postępowań w sprawie wydania decyzji środowiskowej, uwagi i wnioski wpłynęły do 4 spraw. W 3 przypadkach, po wyjaśnieniu lub wprowadzeniu zmian w projektach, wnioskodawcy zaakceptowali realizację inwestycji. W 1 przypadku decyzja środowiskowa została uchylona, od czego odwołał się inwestor. Do czasu zakończenia kontroli sprawa nie została zakończona.

Ministerstwo Środowiska - do projektu Polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014, wpłynęło łącznie 129 uwag, które w większości nie zostały uwzględnione. Zdaniem Zastępcy Dyrektora Departamentu Instrumentów Środowiskowych uwagi „w ogromnej większości miały charakter bądź bardzo ogólnych rozważań bądź dotyczyły zbyt szczegółowych kwestii. Uznano, że większość z nich nie stanowiła wartości dodanej projektu dokumentu.” Do projektu KPGO wpłynęło łącznie 312 uwag, z których 79 zostało uwzględnionych, a 77 częściowo uwzględnionych. Do projektu Polityki ekologicznej z 2009 r. wpłynęło łącznie 105 uwag, z których uwzględniono 19.

W wyniku kontroli odnotowane zostały przypadki, umorzenia postępowań na skutek protestów mieszkańców (*Urząd Miasta w Pruszkowie, Urząd Gminy Niemce*).

W wyniku kontroli stwierdzono, że na 886 postępowań prowadzonych z udziałem społeczeństwa, w 105 (11,8%) uczestniczyły organizacje społeczne. Wśród tych postępowań 78 dotyczyło wydania decyzji i 27 - opracowywanych dokumentów.

Urząd Miejski w Białymstoku - organizacje ekologiczne uczestniczyły w 18 na 36 analizowanych spraw dotyczących wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W przypadku 3 spraw, po dopuszczeniu do uczestnictwa na prawach strony, organizacje nie zgłosiły żadnych uwag. W pozostałych przypadkach zgłaszane uwagi i wnioski dotyczyły przede wszystkim raportów oddziaływania na środowisko. W 6 z 15 spraw wniesione uwagi miały wpływ na określenie środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia. Inwestorzy uzupełnili raporty o wnioskowane informacje.

Urząd Miejski w Bytomiu – organizacje ekologiczne uczestniczyły w 3 na 30 badanych postępowań w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W przypadku 2 postępowań, po uzyskaniu dodatkowych informacji, Stowarzyszenie Zielonych Oddziału terenowego w Zabrze nie wносиło dalszych zastrzeżeń i uwag. W 1 przypadku, pomimo decyzji odmawiającej Stowarzyszeniu uczestnictwa na prawach strony, organ uwzględnił składane wnioski, nakładając na inwestora obowiązek wykonania analizy porealizacyjnej w zakresie emisji hałasu oraz substancji zanieczyszczających powietrze.

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego – organizacje ekologiczne uczestniczyły w opracowaniu: Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, Programu ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego, Planu gospodarki odpadami Województwa Lubelskiego. Uwagi organizacji w odniesieniu do powyższych dokumentów zostały w całości lub części uwzględnione.

W toku kontroli, w trybie art. 29 pkt 2 lit.f ustawy o NIK, zwrócono się do 10 organizacji ekologicznych o udzielenie informacji dotyczących:

- Udziału w postępowaniach dotyczących środowiska, w latach 2006-2009.
- Efektów uczestnictwa organizacji w tych postępowaniach.
- Trudności w dostępie do informacji o wszczynanych przez organy administracji postępowaniach lub innych sytuacjach utrudniających uczestnictwo w postępowaniach.

Odpowiedzi udzieliły 2 spośród zapytanych organizacji oraz dodatkowo 7 organizacji współpracujących z nimi. Wykaz organizacji, do których zwrócono się o informacje i tych które przesłały informacje do NIK, zawiera Załącznik 5.4.

Brak odpowiedzi ze strony większości pytaných organizacji świadczyć może, iż nie napotykały one na żadne utrudnienia w dostępie do informacji.

Organizacje, które udzieliły odpowiedzi, uczestniczyły ogółem w 55 postępowaniach oraz podjęły 40 innych działań, z których 17 dotyczyło zgłoszenia szkody w środowisku, na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie²⁷. Na trudności w dostępie do informacji i dokumentów związanych z postępowaniami napotykały one w przypadku 13, tj. 23,6%, przedstawionych spraw.

Towarzystwo na rzecz Ziemi poinformowało o utrudnieniach z dostępem do informacji w przypadku 5 na 14 postępowań w sprawie wydania decyzji. Np. pismem z dnia 18 listopada 2008 r. wystąpiło do Urzędu Gminy Wierchosławice o udostępnienie informacji o wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia „Budowa małej elektrowni wodnej na rzece Dunajec km 37+100, w miejscowości Mikołajowie” oraz raportu dla ww. przedsięwzięcia. Wójt Gminy decyzją z 8 grudnia 2008 r. odmówił udostępnienia dokumentów. SKO w efekcie pisma

²⁷ Dz. U. Nr 75, poz. 493 z późn. zm.

Towarzystwa, stwierdziło nieważność powyższej decyzji Wójta, podkreślając obowiązek udostępnienia informacji o środowisku zagwarantowany przez Konstytucję. Dnia 11 września 2009 r. Towarzystwo ponownie wystąpiło o udostępnienie dokumentacji dotyczącej ww. przedsięwzięcia, lecz informacji nie uzyskało. Obwieszczenie o możliwości składania uwag do postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla omawianego przedsięwzięcia z datą 16 września 2009 r. zostało zamieszczone na stronie BIP w oknie dotyczącym zawiadomień o wszczęciu postępowania z dnia 18 marca 2008 r. Ponadto brak było danych o numerach działek, na których m być zlokalizowana inwestycja, tj. wskazania obszarów mogących znaleźć się w zasięgu wpływu inwestycji.

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć poinformował o utrudnieniach w przypadku 4 na 11 postępowań. Polegały one na braku upowszechnienia informacji o nowych dokumentach pojawiających się w sprawie, trudnościach w dostępie do dokumentacji i sporządzania odpisów lub kopii, niewydużeniu terminu pomimo poszerzania dokumentacji.

Stowarzyszenie na rzecz ochrony krajobrazu kulturowego Mazur SADYBA – na 10 pism do zarządów dróg wojewódzkich z prośbą o udostępnienie informacji dotyczących zezwoleń na wycinkę drzew, w 3 przypadkach informacja została przekazana bez zbędnej zwłoki, w 3 sprawach informacji udzielono w odpowiedzi na kolejne interweniujące pismo, w 4 przypadkach nie udzielono informacji, o które zwracało się Stowarzyszenie.

Trudności z uzyskaniem informacji częściej dotyczyły postępowań prowadzonych w latach 2006-2007 niż późniejszych.

Wśród innych utrudnień, jakie napotykały ankietowane organizacje, wymieniano:

- odmowę udostępnienia dokumentów, w tym raportów oddziaływania na środowisko z powodu rzekomej ochrony praw autorskich ekspertów je przygotowujących;
- nieumieszczanie w BIP wniosków inwestora i raportów;
- celowe udostępnianie informacji w wersji papierowej, co wydłużało czas oczekiwania na nie i narażało na koszty;
- niechęć do udostępniania informacji bez zbędnej zwłoki i za pośrednictwem Internetu;
- zbyt krótki czas na zapoznanie się z dokumentacją;
- przeciwstawianie się sporządzaniu fotokopii;
- utrudnianie organizacjom uczestnictwa w postępowaniach na prawach strony;
- udzielenie informacji przedstawicielom organizacji po przedstawieniu upoważnienia, pomimo faktu, że prawo dostępu do informacji ma ustawowo każdy.

Urząd Miasta w Sosnowcu odmówił Górnośląskiemu Towarzystwu Przyrodniczemu zgody na wykonanie fotokopii, sugerując odpłatne skserowanie dokumentów.

Wójt Gminy Walce utrudniał Towarzystwu na rzecz Ziemi udział w postępowaniu na prawach strony w sprawie budowy farmy wiatrowej. Nałożył na Towarzystwo obowiązek dostarczenia oryginałów lub poświadczonych notarialnie wyciągu z KRS oraz statutu. Ostatecznie kwestia udziału Towarzystwa w postępowaniu została pozytywnie rozstrzygnięta przez SKO.

Wyniki kontroli przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Olsztynie pt. *Przestrzeganie przez zarządy dróg powiatowych oraz jednostki samorządu terytorialnego przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody w zakresie usuwania drzew przydrożnych*²⁸ wykazały z kolei, że Urząd Gminy w Pieckach udzielił Stowarzyszeniu na rzecz ochrony krajobrazu kulturowego Mazur „Sadyba” informacji publicznej dotyczącej usuwania drzew przydrożnych, niezgodnej ze stanem faktycznym.

²⁸ Nr ewidencyjny S/07/002.

Każda z organizacji, które udzieliły informacji NIK, przedstawiła przykłady ignorowania składanych przez nie wniosków i uwag, przez organy prowadzące postępowanie.

Stowarzyszenie Integracji Stołecznej Komunikacji (SISKOM) - w trakcie konsultacji społecznych modernizacji Trasy Armii Krajowej S8 w Warszawie, od węzła „Powązkowska” do węzła „Piłsudskiego”, SISKOM złożył projekt zabezpieczenia drogi pod względem akustycznym, do którego nie odniósł się ani inwestor ani organ wydający decyzję środowiskową.

Górnośląskie Towarzystwo Przyrodnicze, będące stroną postępowania w sprawie drogi Krzeczów-Toporów, po stwierdzeniu, że raport został sporządzony z pominięciem inwentaryzacji przyrodniczej wniosło o uzupełnienie tego elementu. Organ wniosku nie uwzględnił i wydał decyzję pozytywną dla inwestora. Sprawa została skierowana do sądu administracyjnego.

Fundacja Ratujmy Ptaki, Stowarzyszenie Przyjazna Komunikacja, Górnośląskie Towarzystwo Przyrodnicze zwracały uwagę, że ignorowane przez organy ochrony środowiska były również inne pisma i wnioski, w tym w sprawach szkód w środowisku.

Zdaniem niektórych organizacji, organy administracji publicznej traktują konsultacje społeczne jak uciążliwą formalność.

SISKOM – „Konsultacje społeczne prowadzone są wyłącznie dlatego by inwestor lub organ uzgadniający lub wydający decyzję środowiskową posiadał dokument wykazujący przeprowadzenie konsultacji”.

Zbiorcza analiza nadesłanych informacji wykazała, że opinie, uwagi i stanowiska ankietowanych organizacji zostały uwzględnione w 11 na 37 zakończonych spraw, tj. w 29,8%.

SISKOM - na 19 postępowań w których ta organizacja uczestniczyła, w 4 przypadkach składane uwagi i wnioski miały realny wpływ na ostateczny kształt inwestycji drogowej. Np. organ uzgadniający decyzję środowiskową dla budowy drogi ekspresowej S17 Wschodniej Obwodnicy Warszawy przyjął wszystkie wnioski Stowarzyszenia składane w trakcie konsultacji społecznych.

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć - uwagi uwzględnione zostały w 3 na 7 zakończonych spraw.

Ankietowane organizacje, w 31 (32,6%) sprawach na 95, w których brały udział wniosły odwołania do organów wyższej instancji lub skierowały sprawy do sądów.

W odniesieniu do analizowanych w toku kontroli zakończonych postępowań, odwołania zostały wniesione do 7 spośród 230 projektów dokumentów i do 35 spośród 642 decyzji, tj. odpowiednio w stosunku do 3% i 5,4% postępowań.

RDOŚ w Lublinie – w związku z nieuwzględnieniem uwag zgłoszonych przez 2 organizacje ekologiczne oraz osoby fizyczne, w toku postępowania dotyczącego drogi ekspresowej S-19, wniesiono do GDOŚ odwołanie od wydanej decyzji, dotyczące w szczególności: nieprawidłowej kolejności uzyskania decyzji lokalizacyjnych przed uzyskaniem decyzji środowiskowych, braku należytego wariantowania, nieprawidłowego podania informacji do publicznej wiadomości i braku takich elementów jak: wskazanie organu właściwego do wydania decyzji kończącej postępowanie, wskazania czego mogą dotyczyć uwagi i wnioski, wskazania organu od którego można uzyskać informacje dotyczące planowanego przedsięwzięcia, a także uzupełnienia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, niezgodność inwestycji z planem zagospodarowania przestrzennego. Odwołanie, na podstawie art. 133 kpa, zostało w dniu 28.04.2009 r. przekazane do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, do dnia zakończenia kontroli, tj. 27.10.2009 r., brak było decyzji w tej sprawie.

W kontrolowanym okresie do Ministra Środowiska wpłynęły 4 skargi dotyczące niewłaściwego stosowania przez organy administracji przepisów o udziale społeczeństwa w postępowaniach dotyczących środowiska.

3.2.4. Informowanie o przyjętych dokumentach i wydanych decyzjach oraz udziale społeczeństwa w tych postępowaniach

Zgodnie z art. 6 ust. 9 *Konwencji z Aarhus*, społeczeństwo winno zostać niezwłocznie, poinformowane o wydanej decyzji oraz przesłankach i ustaleniach na których ją oparto.

W prawie krajowym, art. 32. ust. 2 oraz art. 34 POŚ zobowiązywały do podania, do publicznej wiadomości informacji, o zamieszczeniu danych o wydanych decyzjach wymagających zapewnienia udziału społecznego w publicznie dostępnym wykazie danych, art. 43 uoos zobowiązywał aby do publicznej wiadomości została podana informacja o przyjęciu dokumentu i możliwości zapoznania się z jego treścią, uzasadnieniem oraz podsumowaniem, zawierającym m.in. informacje w jakim zakresie zostały uwzględnione zgłoszone uwagi i wnioski.

Ponadto, art. 19 POŚ oraz art. 21 uoos zobowiązywały do podawania danych o tych dokumentach i decyzjach w publicznie dostępnych wykazach danych.

W wyniku kontroli stwierdzono, że kontrolowane organy poinformowały o wydaniu 597 (92,7%) decyzji podjętych w ramach 644 zakończonych postępowań, oraz o 208 (88,9%) z 234 uchwalonych dokumentów. Informacji nie podały np.:

Urząd Miasta i Gminy Nekla - nie poinformowano o żadnej z 12 wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz 2 spośród 5 mpzp.

Urząd Gminy w Gieraltowicach - nie zamieścił w publicznie dostępnym wykazie danych oraz na stronie internetowej Urzędu, informacji o 4 spośród 12 wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Stwierdzono ponadto, że informacje o wydanych decyzjach często podawane były z dużym opóźnieniem, lub sposób powiadomienia nie był zgodny z obowiązującymi przepisami. Np.:

Urząd Gminy Wadowice Górne – informację o decyzji dotyczącej przebudowy drogi zamieszczono na stronie BIP Urzędu po upływie 11 miesięcy od jej wydania.

W publicznie dostępnym wykazie danych, informacje o wydanych decyzjach również zamieszczane były często po wielu miesiącach lub wcale. Ustalenia kontroli NIK w tym zakresie, przedstawiono w kolejnym rozdziale.

Informacje o udziale społeczeństwa podane zostały w uzasadnieniu do 548 (85,1%) wydanych decyzji oraz w 161 (67,4%) dokumentach.

Wystąpiły przypadki zamieszczania nierzetelnych danych.

Ministerstwo Środowiska - do projektu Polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014, nie sporządzono informacji o zgłoszonych uwagach i wnioskach oraz sposobie ich wykorzystania, czym naruszono przepis art. 34 ust. 2 POŚ. Informacja o zgłoszonych uwagach i wnioskach oraz sposobie ich wykorzystania, stanowiąca załącznik do Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do

roku 2016, zawierała nierzetelne dane. Podano w niej bowiem, że do projektu dokumentu wpłynęło łącznie 36 uwag, nie zaś 105 jak wykazano w toku kontroli. NIK nie może przyjąć złożonych w tej sprawie wyjaśnień Dyrektora Biura Ministra, według których w ww. informacji „ujęto jedynie uwagi o charakterze merytorycznym”, przepis art. 34 ust.2 POŚ, nie wyłącza z zakresu omawianej informacji jakichkolwiek uwag czy wniosków.

Informacja o uwagach i wnioskach, zgłoszonych do projektu Krajowego planu gospodarki odpadami 2010 oraz sposobie ich wykorzystania, zawierała kompletne dane, nie została jednak załączona do projektu ww. dokumentu. Wyniki konsultacji społecznych zostały upublicznione na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska wraz z treścią przyjętego dokumentu.

3.2.5. Prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku.

W *Informacji o wynikach kontroli gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku w latach 2004-2005*, NIK stwierdziła szereg nieprawidłowości dotyczących prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku. Stwierdzono m.in., że 64% wykazów było niepełnych i nieaktualnych.

Omawiana obecnie kontrola wykazała, że nieprawidłowości w zakresie prowadzenia publicznie dostępnego wykazu, do prowadzenia którego zobowiązywały art. 19 POŚ oraz art. 21 ustawy o udostępnianiu informacji, nadal występują powszechnie. W stosunku do sytuacji sprzed 5 lat poprawa była nieznaczna. Nieprawidłowości odnotowano w 24 na 41 organów, w których dokonano sprawdzenia wykazu, tj. w 58,5%. Polegały one na: braku publicznie dostępnego wykazu, niewprowadzaniu do wykazu danych o części dokumentów, wprowadzaniu danych z wielomiesięcznym opóźnieniem, niewłaściwej formie wykazu. Kierownicy jednostek kontrolowanych lub osoby odpowiedzialne za kontrolowaną działalność powstanie nieprawidłowości wyjaśniali: brakiem przepisów regulujących terminy wprowadzania danych do publicznie dostępnego wykazu, niedostosowaniem wzoru kart informacyjnych do niektórych rodzajów dokumentów, błędną interpretacją przepisów, przeoczeniem pracowników lub brakiem możliwości kadrowych dla wypełniania pracochłonnego obowiązku. I tak np.:

Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria - w okresie od 1 stycznia 2006 r. do 7 października 2009 r., nie prowadzono publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku, o którym mowa w art. 19 POŚ oraz art. 21 ustawy o udostępnianiu informacji. W trakcie kontroli rozpoczęto wprowadzanie danych do kart informacyjnych. Wg stanu z dnia 21 października 2009 r. w wykazie, na formularzach typu A zamieszczono dane o 13 wnioskach, na formularzach typu B – o 7 decyzjach. W odniesieniu do decyzji wydanych w kontrolowanym okresie, wykaz zawierał dane o mniej niż 10% z nich. Wykaz nie zawierał też innych, wynikających z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 czerwca 2007 r. w sprawie wzoru publicznie dostępnego wykazu, danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku²⁹.

Urząd Miejski w Sochaczewie - na 10 losowo wybranych dokumentów i decyzji, w publicznie dostępnym wykazie zamieszczono informacje tylko o 1 decyzji, po 17 miesiącach od jej podjęcia. Wykaz nie zawierał pozostałych typów formularzy, a w tym kart D dla polityk, strategii, planów lub programów, tym samym nie zawierał informacji o przyjętych planach i programach, pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 19 ust. 2 pkt 2 POŚ oraz art. 21 ust. 2 pkt 6 i 23 lit. c ustawy o udostępnianiu informacji.

²⁹ Dz. U. Nr 120 poz. 827.

Urząd Miasta Skierniewice – nie zamieszczano w publicznie dostępnym wykazie danych o projektach mpzp oraz uchwalonych mpzp. W toku kontroli Prezydent Miasta Skierniewice zobowiązał Dyrektora Miejskiej Pracowni Urbanistycznej aby w stosunku do planów, dla których rozpoczęto procedury planistyczne, karty informacyjne zawierające mpzp były prowadzone na bieżąco i umieszczane w BIP.

Urząd Miejski w Pruszkowie - na 249 prowadzonych w badanym okresie postępowań administracyjnych o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, do publicznie dostępnego wykazu danych wprowadzono informacje: na formularzach A - o 85 (34,1%) wnioskach, na formularzach B – o 124 (49,8%) decyzjach, na kartach E – o 11 (55%) sporządzonych raportach oddziaływania na środowisko. Wykaz nie zawierał pozostałych typów formularzy, w tym kart C dla projektów: polityk, strategii, planów lub programów oraz kart D dla: polityk, strategii, planów lub programów. Ponadto, karty informacyjne typu A, B i E w prowadzonym przez Urząd wykazie nie miały zachowanej kolejności numeracji, a system umożliwiał wprowadzenie dwukrotnie tego samego numeru karty; wnioski o to samo przedsięwzięcie wprowadzone były dwu- lub trzykrotnie, co utrudniało korzystanie z prowadzonego wykazu. Wbrew art. 19 ust. 6 w związku z ust. 2 pkt 1c i pkt 2 POŚ oraz z art. 21 ust. 1 w związku z ust. 2 pkt 2 i pkt 6 ustawy o udostępnianiu informacji, w wykazie nie zamieszczano danych o projektach mpzp oraz o uchwalonych mpzp. Jak stwierdził Naczelnik Wydziału Architektury, Urbanistyki i Zagospodarowania Przestrzennego, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 czerwca 2007 r. w sprawie wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, nie odnosi się do postępowań w sprawie mpzp. Ponadto stwierdzono, że do czasu wydania, na podstawie art. 23 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji, nowego rozporządzenia w sprawie wzoru oraz zawartości i układu publicznie dostępnego wykazu, nie ma sensu zamieszczać w dotychczasowym wykazie informacji o mpzp.

Urząd Gminy w Dopiewie – w wykazie nie zamieszczono informacji o projektach oraz przyjętych dokumentach mpzp oraz studiów uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego, o 52% wniosków w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, informacje o 28% wniosków zamieszczono po upływie okresu na składanie uwag, a w 3% zamieszczono po wydaniu decyzji.

Urząd Miasta i Gminy Nekla – w wykazie nie zamieszczono danych o projektach mpzp i przyjętych dokumentach. Na stronie internetowej urzędu zamieszczone były jedynie puste formularze przewidziane rozporządzeniami Ministra Środowiska w sprawie wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie.

Starostwo Powiatowe w Ostrzeszowie – informacje o wnioskach w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego i inne zamieszczano w wykazie po wielu dniach od ich złożenia (po 11-315 dniach). W przypadku 1 wniosku informacje zamieszczono 3 razy. Informacje o 5 z 9 decyzji nie zostały zamieszczone, a o 4 zostały zamieszczone po 14-104 dniach od ich wydania. W wykazach nie zamieszczano informacji czego dotyczy sprawa lecz jedynie jej charakter i numer np. wniosek o zmianę decyzji nr OS 7623/02/04.

Starostwo Powiatowe w Wysokiem Mazowieckiem - dane o dokumentach i pozwoleniach zintegrowanych zamieszczono w wykazie w dopiero trakcie kontroli NIK, tj. po 9-36 miesiącach.

Urząd Gminy Wadowice Górne - wykaz zawierał częściowe dane o środowisku i jego ochronie z 2009 r, nie zawierał informacji z lat 2006 – 2008. Do dnia zakończenia kontroli nie założono kart informacyjnych do formularza D odnośnie strategii i planów Gminy.

Starostwo Powiatowe w Lubartowie – wbrew art. 19 ust. 6 POŚ i art. 22 ust. 1 uoos (obowiązującego od 15 listopada 2008 r.), w latach 2006-2008 nie prowadzono publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach o środowisku,.

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego – w wykazie nie zamieszczono danych o projektach dokumentów strategicznych i tych dokumentach.

Urząd Gminy Zabierzów – w wykazie nie zamieszczono kart informacyjnych dotyczących postępowań prowadzonych w latach 2006-2007 oraz kart informacyjnych dotyczących Programu Ochrony Środowiska oraz Planu Gospodarki Odpadami dla gminy Zabierzów na lata 2008-2011, co stanowiło naruszenie art. 19 ust. 6 POŚ. Wykaz nie był prowadzony na bieżąco. Karty informacyjne dla

poszczególnych spraw tworzono w terminie od 4 do 383 dni, w tym 28 kart (43,1% objętych badaniem) – w terminie od 4 do 30 dni, 14 kart (21,5%) – w terminie od 31 do 50 dni, 13 kart (20%) – w terminie od 51 do 100 dni oraz 10 kart (15,4%) – w terminie powyżej 100 dni.

Ministerstwo Środowiska - wykaz prowadzony przez Centrum Informacji o Środowisku, zwane dalej „CIOŚ”, utworzone na mocy zarządzenia Nr 9 Ministra Środowiska z dnia 30 maja 2001 r.³⁰, nie ujmował informacji o projektach przygotowywanych dokumentów strategicznych oraz przyjętych dokumentach, jak również danych o rejestrach GMO, co było niezgodne z art. 19 ust. 6 POŚ, a od 15 listopada 2008 r. z art. 21 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji. Informacja o Polityce ekologicznej państwa w latach 2009-2012 została zamieszczona w ww. wykazie dopiero w trakcie kontroli NIK. Według złożonych wyjaśnień, w odniesieniu do dokumentów strategicznych - informacji nie zamieszczono w publicznie dostępnym wykazie z powodu niedopatrzenia pracowników, a w odniesieniu do rejestrów GMO - spowodowane było to faktem, iż w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 czerwca 2007 r. w sprawie wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie „nie zawarto wzoru umożliwiającego udostępnienie informacji o rejestrach GMO”.

Ponadto w niektórych urzędach wykaz nie był udostępniany w BIP, co było niezgodne z art. 19 ust.7a POŚ i art. 23 ust. 1 uoos (Urząd Gminy Psary, Starostwo w Lubartowie).

O braku na stronie internetowej, publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku poinformowało również Towarzystwo na rzecz Ziemi, w odniesieniu do Gminy Ochotnica Dolna oraz Gminy Wierchostawice.

Opisane powyżej nieprawidłowości wskazują, że niektóre kwestie dotyczące funkcjonowania publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku wymagają doprecyzowania w przepisach prawa, w tym określenia terminów wprowadzania danych do wykazu oraz sposobu ujmowania w wykazie danych o: mpzp, suikzp oraz rejestrach GMO.

Niejasność przepisów powodowała, że nawet w ramach jednego urzędu, poszczególne komórki organizacyjne reprezentowały zróżnicowane stanowiska dotyczące terminu wprowadzania danych do wykazu.

Urząd Miasta Leszna - Kierownictwo Wydziału Architektury, Planowania Przestrzennego i Budownictwa stało na stanowisku, że skoro ustawa o udziale społeczeństwa nie określa terminu w jakim informacje powinny zostać zamieszczone w publicznie dostępnym wykazie, przyjęto że będą one przekazywane z końcem roku do prowadzącego wykaz Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska. Z kolei Kierownictwo Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska reprezentowało pogląd, że umieszczanie danych w wykazie winno przebiegać z zachowaniem określonego reżimu czasowego, związanego z tokiem postępowania administracyjnego i przebiegać równoległe z podawaniem informacji o prowadzonej sprawie w prasie lokalnej i umieszczaniu informacji na tablicy ogłoszeń urzędu.

³⁰ W sprawie utworzenia Centrum Informacji o Środowisku.

3.2.6. Propagowanie możliwości uczestniczenia w postępowaniach dotyczących środowiska

Art. 3 ust. 2 i 3 *Konwencji z Aarhus* zobowiązuje m.in. urzędników i władze do pomocy i udzielania wskazówek społeczeństwu aby w sprawach dotyczących środowiska urzeczywistnić dostęp do informacji i ułatwić udział w podejmowaniu decyzji.

W kontrolowanym okresie, w celu usprawnienia działań organów administracji publicznej i propagowania możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniach dotyczących ochrony środowiska, podjęto następujące działania:

- Minister Środowiska wydał w dniu 3 lipca 2007 r. zarządzenie nr 34 zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia Centrum Informacji o Środowisku. Wprowadzone zmiany miały umożliwić skoncentrowanie prac CIOŚ na działalności o charakterze informacyjnym, a tym samym usprawnienie realizacji przez Centrum ustawowych zadań Ministra Środowiska w zakresie publicznego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.
- Na stronie internetowej CIOŚ www.ekoportal.pl zamieszczono m.in. materiały:
 - „Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla planowanych przedsięwzięć – krok po kroku” - opracowany w 2007 r.;
 - „Dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie” – opracowany w 2007 r.;
 - „Nowy stan prawny w zakresie przepisów o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko”- opracowany w 2008 r.;
 - „Prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie z wykorzystaniem witryny www.ekoportal.pl”- opracowane w 2008 r. i 2009 r.;
 - „Ponowna ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko” – opracowany w 2009 r.
- W Ministerstwie Środowiska i CIOŚ, w ramach projektu Transition Facility 2004/016-829.03.01, realizowano projekt pn. „System obiegu informacji z zakresu ochrony środowiska naturalnego, w tym bezpieczeństwa biologicznego”. W ramach projektu, w 2007 r., przeprowadzono ogólnopolski cykl 60 szkoleń z zakresu dostępu do informacji o środowisku, w którym udział wzięło łącznie 3.152 osoby – przedstawiciele administracji centralnej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej, a także instytucji i organizacji naukowych.
- CIOŚ przeprowadziło w 2009 r. szkolenia dotyczące prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku. Szkolenia połączone były z warsztatami, w ramach których uczestnicy szkoleń mogli zapoznać się z dostępną na stronie Ekoportalu (www.ekoportal.gov.pl), aplikacją umożliwiającą prowadzenie ww. wykazu. W ramach cyklu 100 spotkań przeszkolono urzędników z ok. 180 urzędów. Według oświadczenia Dyrektora CIOŚ, dotychczas chęć prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych na stronie Ekoportalu zgłosiło blisko 1.200 organów administracji, które opublikowały ponad 350 tys. kart informacyjnych.
- Ministerstwo Środowiska oraz CIOŚ wydawały broszury informacyjne, dotyczące dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Kontrola poprzedzona została analizą stanu prawnego, analizą dostępnych dokumentów, opracowań oraz wyników dotychczasowych kontroli NIK.

W 2005 r. Najwyższa Izba Kontroli, przeprowadziła kontrolę pt. *Gromadzenie i udostępnianie informacji o środowisku w latach 2004-2005*³¹. W wyniku tej kontroli stwierdzono, że przepisy mające zapewnić szeroki, publiczny dostęp do informacji o środowisku i rozpowszechnianie takich informacji wdrażane były zbyt wolno, a ich realizacja przebiegała nierzetelnie. I tak np: brak było jednolitego i spójnego, w skali kraju, systemu gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku; 64% wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku było niepełnych i nieaktualnych; w 57% objętych badaniami kontrolnymi urzędów miast i gmin nie uwzględniono zadań, związanych z gromadzeniem i udostępnianiem informacji o środowisku w ich regulaminach organizacyjnych i nie została formalnie wyznaczona komórka organizacyjna odpowiedzialna za prowadzenie tych spraw; niewielki był zakres upowszechniania informacji o środowisku poprzez publiczne sieci teleinformatyczne, co zalecała *Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska*.

Możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniach mogących wywrzeć wpływ na stan otaczającego środowiska jest nierozdzielnie związana z dostępem do informacji. W ramach niniejszej kontroli, obok analizy stosowanych procedur mających zapewnić społeczeństwu możliwość udziału w postępowaniach, sprawdzono także funkcjonowanie publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku.

Do kontroli wytypowano organy administracji publicznej prowadzące różnego typu postępowania wymagające udziału społeczeństwa.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W kontroli udział wzięło 9 jednostek organizacyjnych NIK: Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego oraz 8 Delegatur NIK w: Białymstoku, Bydgoszczy, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Rzeszowie i Wrocławiu.

Ogółem w toku kontroli zbadano dokumentację dotyczącą 1.700 postępowań, w tym: 247 dotyczących przyjęcia dokumentów, 1.234 w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz 219 w sprawie wydania innych decyzji.

³¹ Nr ewid.29/2006/P05108/KSR.

Wykaz organów objętych kontrolą oraz jednostek organizacyjnych NIK przeprowadzających czynności kontrolne zawiera Załącznik 5.3.

Ponadto, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, poproszono o dodatkowe informacje w 10 organizacjach pozarządowych. Informacje uzyskano z 9 jednostek. Wykaz jednostek, z których uzyskano dodatkowe informacje, zawiera Załącznik 5.4.

W treści *Informacji* wykorzystano też wyniki kontroli S/07/002 przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Olsztynie.

W efekcie kontroli sporządzono 51 protokołów kontroli. Do 1 protokołu - z kontroli przeprowadzonej w Urzędzie Miasta Jaworzna złożono dodatkowe wyjaśnienia.

Do kierowników wszystkich skontrolowanych jednostek skierowano wystąpienia pokontrolne. W 1 przypadku – Marszałek Województwa Wielkopolskiego, zgłosił zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, które uchwałą Komisji Odwoławczej NIK zastały w całości oddalone.

W wystąpieniach pokontrolnych wnioskowano m.in. o:

Do Ministra Środowiska:

- Zapewnienie podawania do publicznej wiadomości informacji o wszczętych postępowaniach wymagających udziału społeczeństwa, w każdej z przewidzianych przepisami prawa form;
- Wyeliminowanie przypadków wyznaczania krótszego, niż co najmniej 21-dniowego, terminu na składanie uwag i wniosków do projektów dokumentów wymagających udziału społeczeństwa;
- Ujmowanie w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, informacji o projektach oraz o przyjętych dokumentach strategicznych opracowywanych przez Ministerstwo Środowiska;
- Doprecyzowanie zasad ujmowania danych o rejestrach GMO w publicznie dostępnym wykazie danych i spowodowanie wprowadzenia takich informacji do wykazu.

Do dyrektorów regionalnych dyrekcji ochrony środowiska:

- Podjęcie działań zapewniających przestrzeganie określonego przepisami terminu na wydania postanowień o odstąpieniu od konieczności opracowania raportu;
- Informowanie stron o braku możliwości załatwienia sprawy w terminie jeżeli zachodzą takie okoliczności;
- W ogłoszeniach o wszczęciu postępowania z udziałem społeczeństwa, podawanie do publicznej wiadomości wszystkich informacji wymienionych w art. 33 uooś, w tym informowania o sposobie wnoszenia uwag;
- Przestrzeganie określonych przepisami prawa krajowego i międzynarodowego terminów dla udziału społeczeństwa w prowadzonych postępowaniach.

Do marszałków województw:

- Zapewnienie upubliczniania informacji o projektach przygotowywanych dokumentów strategicznych i możliwości udziału społeczeństwa przy ich opracowywaniu;
- Dotrzymanie 21-dniowego terminu na składanie uwag i wniosków;
- Zamieszczanie danych o projektach i przyjętych dokumentach w publicznie dostępnym wykazie;
- Podawanie do publicznej wiadomości wszystkich wymaganych informacji, we wszystkich formach przewidzianych przepisami.

Do starostów:

- Podawanie do publicznej wiadomości wszystkich wymaganych informacji, a także zapewnienie czasu potrzebnego społeczeństwu na zapoznanie się z dokumentacją dotyczącą załatwianej sprawy;
- Zapewnienie 21-dniowego terminu na wnoszenie uwag i wniosków;
- Zapewnienie zamieszczania w publicznie dostępnym wykazie danych zgodnie z przyjętymi wzorami kart;
- Sporządzanie prognozy oddziaływania na środowisko dla projektów planów gospodarki odpadami oraz zapewnienie udziału społeczeństwa w ich opracowaniu;
- Podawanie do publicznej wiadomości informacji o opracowaniu projektów poprzez obwieszczenie w prasie;
- Podawanie w uzasadnieniach dokumentów, informacji o udziale społeczeństwa w postępowaniach oraz załączanie do przyjętych dokumentów pisemnych podsumowań, zawierających m.in. informacje w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione zgłoszone uwagi i wnioski;
- Wyznaczenie osób zajmujących się udostępnianiem informacji o środowisku i jego ochronie.

Do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast:

- Systematyczne i bieżące wprowadzanie danych o przyjętych dokumentach i podjętych decyzjach w odpowiednich kartach publicznego wykazu danych o dokumentach o środowisku;
- Zamieszczanie w BIP informacji wymaganych przepisami uoos;
- Podawanie do publicznej wiadomości wszystkich wymaganych informacji, a także zapewnienie czasu potrzebnego społeczeństwu na zapoznanie się z dokumentacją dotyczącą załatwianej sprawy;
- Zapewnienie udziału społeczeństwa w prowadzonych postępowaniach w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa;
- Wyznaczenie osób zajmujących się będą udostępnianiem informacji o środowisku;

- Informowanie społeczeństwa o wszystkich prowadzonych postępowaniach wymagających udziału społeczeństwa;
- Wyeliminowanie przypadków nieterminowego wydawania postanowień;
- Zamieszczania w publikowanych dokumentach informacji dotyczących sposobów składania uwag i wniosków;
- Podawanie w uzasadnieniu wydanych postanowień wymaganych informacji o uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia;
- Zamieszczanie w uzasadnieniu decyzji informacji o uwagach i wnioskach społeczeństwa.

W odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne,

Minister Środowiska poinformował m.in., że:

Poszczególne departamenty Ministerstwa zobowiązano do bezwzględnego przestrzegania i stosowania określonych przepisami prawa procedur w zakresie zapewnienia podawania do publicznej wiadomości informacji o wszczętych postępowaniach wymagających udziału społeczeństwa, w każdej z form przewidzianych przepisami. Prace w tym zakresie będą ściśle monitorowane. Rygorystycznie będzie przestrzegany co najmniej 21-dniowy termin na składanie uwag i wniosków do projektów dokumentów wymagających udziału społeczeństwa. Centrum Informacji o Środowisku przeprowadzi, w najbliższym czasie, szkolenia dla pracowników Ministerstwa Środowiska i Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w zakresie prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie przy wykorzystaniu Ekoportalu. Doprecyzowane zostaną zasady ujmowania danych o rejestrach GMO w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, co umożliwi wprowadzanie tych rejestrów do wykazu.

Dyrektorzy regionalnych dyrekcji ochrony środowiska poinformowali m.in. o:

Podjęciu działań dyscyplinujących pracowników celem załatwienia spraw w przewidzianych prawem terminach, a w przypadku przedłużania się załatwienia sprawy informowania stron o braku możliwości załatwienia sprawy w terminie, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy; Wprowadzeniu stosowania zarówno procedury opisanej w art. 33 uooś jak i art. 6 ust. 2-4 Konwencji z Aarhus; Dostosowaniu procedury wydawania postanowień do wymogu art. 65 uooś; Informowaniu w obwieszczeniach, w przypadku każdego postępowania podlegającego procedurze z udziałem społeczeństwa, o formach wnoszenia uwag i wniosków; Wprowadzeniu zarządzeniem wewnętrznym regulaminu współpracy pomiędzy wydziałami uczestniczącymi w postępowaniach w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Marszałkowie województw poinformowali, m.in. że:

Przystąpiono do przeprowadzania postępowań administracyjnych zapewniających udział społeczeństwa, zgodnie ze sposobem określonym w trybie art. 33 uoos. Wprowadzono zmodyfikowaną procedurę pisemnego potwierdzenia zamieszczenia informacji, dającą możliwość dotrzymania ustawowego terminu 21 dni na składanie uwag i wniosków.

Starostowie odpowiedzieli m.in., że:

Zapewniona zostanie możliwość pełnego dostępu zainteresowanym osobom do dokumentacji. Informacje o dokumentach zostaną zamieszczone w publicznie dostępnym wykazie danych oraz w BIP. Zapewniony zostanie społeczeństwu dostatecznie długi okres czasu potrzebny na zapoznanie się z dokumentacją dotyczącą sprawy. Dołożone zostaną starania przy podawaniu do publicznej wiadomości informacji wymienionych w art. 33 uoos. Zostanie zwrócona szczególna uwaga na dokładne i terminowe wypełnianie obowiązujących wzorów kart w wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku. Do publicznej wiadomości podawana będzie informacja o opracowaniu aktualizacji programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami, o terminie miejscu i sposobie składania uwag i wniosków. Wyznaczone zostaną osoby odpowiedzialne za udostępnianie informacji o środowisku.

Wójtowie, burmistrzowie oraz prezydenci miast poinformowali m.in., że:

Zapewnią bieżące wprowadzanie danych do publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku. Zapewnią zamieszczanie informacji w BIP. Wyznaczone zostaną osoby odpowiedzialnych za udostępnianie informacji o środowisku. Informacja o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji zamieszczana będzie w miejscu planowanego przedsięwzięcia. Wyeliminowane zostaną przypadki nieterminowego wydawanie postanowień. W ogłoszeniach zawarta będzie zawsze informacja o sposobie wnoszenia uwag i wniosków. W uzasadnieniach do postanowień zamieszczane będą wszystkie wymagane przepisami prawa informacje, w tym dotyczące szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Dotrzymywany będzie 21-dniowy okres na wnoszenie uwag i wniosków. Do publicznej wiadomości podawane będą wszystkie informacje wymienione w art.33 uoos.

5. Załączniki

5.1. Charakterystyka stanu prawnego

W okresie objętym kontrolą kwestie dotyczące udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska regulowała przede wszystkim ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska³², zwana dalej POŚ, a od 15 listopada 2008 r. ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko³³, zwana dalej ustawą o udostępnianiu informacji.

Od dnia 16 maja 2002 r. obowiązuje Polskę konwencja sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska³⁴, zwana dalej Konwencją. Udział społeczeństwa w procedurach decyzyjnych gwarantowany jest w artykułach 6-8 Konwencji z Aarhus. Postanowienia Konwencji tylko w przypadku podejmowania decyzji indywidualnych (art. 6 Konwencji) są bardzo precyzyjnie określone, podczas gdy w przypadku planów, programów i polityk (art. 7 Konwencji) oraz aktów normatywnych (art. 8 Konwencji) są dość ogólne i sformułowane raczej w formie zaleceń niż norm wiążących.

Ustawa – Prawo ochrony środowiska – do 14 listopada 2008 r.

Zgodnie z **art. 10 POŚ** każdy w przypadkach określonych w ustawie ma prawo do uczestniczenia w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z zakresu ochrony środowiska lub przyjęcia projektu polityki, strategii, planu lub programu rozwoju i restrukturyzacji oraz projektu studium i planu zagospodarowania przestrzennego.

Konkretyzacja powyższej zasady została zawarta w art. 31-33 ustawy POŚ.

W myśl **art. 31 POŚ** każdy ma prawo składania uwag i wniosków w postępowaniu prowadzonym z udziałem społeczeństwa.

Przed wydaniem decyzji wymagających udziału społeczeństwa organ administracji właściwy do ich wydania:

- 1) podaje do publicznej wiadomości³⁵ informację o zamieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie danych o wniosku o wydanie decyzji oraz o możliwości składania uwag

³² Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 z późn. zm.

³³ Dz. U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.

³⁴ Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz.706.

³⁵ Zgodnie z art. 3 pkt 19 pod pojęciem podania do publicznej wiadomości rozumie się ogłoszenie informacji w sposób zwyczajowo przyjęty, w siedzibie organu właściwego w sprawie oraz poprzez obwieszczenie w pobliżu miejsca planowanego przedsięwzięcia, a w sytuacji gdy siedziba właściwego organu mieści się na terenie innej gminy niż gmina właściwa miejscowo ze względu na przedmiot ogłoszenia – także przez ogłoszenie w prasie lub sposób zwyczajowo przyjęty w miejscowości lub miejscowościach właściwych ze względu na przedmiot ogłoszenia.

i wniosków, wskazując jednocześnie miejsce i 21-dniowy termin ich składania, a w przypadku, o którym mowa w art. 60 ust. 1 pkt 1, także informację o prowadzonym postępowaniu dotyczącym transgranicznego oddziaływania na środowisko;

- 2) może przeprowadzić rozprawę administracyjną, otwartą dla społeczeństwa; przepis art. 91 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio;
- 3) rozpatruje zgłoszone uwagi i wnioski (**art. 32 ust. 1 POŚ**).

Uwagi lub wnioski złożone po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, pozostawia się bez rozpatrzenia (**art. 32 ust. 1a POŚ³⁶**).

Organ administracji właściwy do wydania decyzji podaje do publicznej wiadomości informację o zamieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie danych o decyzjach wymagających udziału społeczeństwa, w trybie określonym w niniejszym dziale. Natomiast w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i ust. 2, podanie do publicznej wiadomości powinno nastąpić także poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej organu właściwego do wydania decyzji, jeśli organ ten prowadzi taką stronę (**art. 32 ust. 2 i 3 POŚ**).

I. Udział społeczeństwa w postępowaniach w indywidualnych sprawach administracyjnych

1. Postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, w ramach którego sporządzany jest raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (art. 53 POŚ);

Zgodnie z **art. 51 ust. 1 POŚ** sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wymagają:

- 1) planowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko;
- 2) planowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązek może być stwierdzony na podstawie ust. 2;
- 3) planowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, dla których obowiązek może być stwierdzony na podstawie ust. 2.

Obowiązek sporządzenia raportu dla planowanego przedsięwzięcia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, stwierdza, w drodze postanowienia, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, określając jednocześnie zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko; właściwy organ uwzględnia łącznie szczegółowe uwarunkowania, o których mowa w ust. 8 pkt 2; postanowienie wydaje się również, jeżeli organ nie stwierdzi potrzeby sporządzenia raportu (**art. 51 ust. 2 POŚ**).

Postanowienie, o którym mowa w ust. 2, wydaje się w terminie 30 dni od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (**art. 51 ust. 4d POŚ³⁷**).

³⁶ Art. 32 ust. 1a dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz.587) zmieniającą niniejszą ustawę z dniem 19 sierpnia 2007 r.

Obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko stwierdza się obligatoryjnie dla przedsięwzięć, o których mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli możliwość realizacji przedsięwzięcia uzależniona jest od ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania (**art. 51 ust. 7 POŚ**).

Na podstawie art. 51 ust. 8 ustawy POŚ zostało wydane **rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko**³⁸.

Zgodnie z art. 53 POŚ organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, w ramach którego sporządzany jest raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest:

- 1) wojewoda - w przypadku:
 - a) będących przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w art. 51 ust. 1 pkt 1:
 - dróg,
 - linii kolejowych,
 - napowietrznych linii elektroenergetycznych,
 - instalacji do przesyłu ropy naftowej, produktów naftowych, substancji chemicznych lub gazu,
 - sztucznych zbiorników wodnych,
 - b) przedsięwzięć na terenach zamkniętych,
 - c) przedsięwzięć realizowanych na obszarach morskich,
 - d) zmiany lasu, niestanowiącego własności Skarbu Państwa, na użytek rolny;
- 2) starosta - w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów;
- 3) dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych - w przypadku zmiany lasu, stanowiącego własność Skarbu Państwa, na użytek rolny;
- 4) wójt, burmistrz lub prezydent miasta - w przypadku pozostałych przedsięwzięć - **art. 46a ust. 7 POŚ**.

W przypadku przedsięwzięcia, o którym mowa w ust. 7 pkt 4, realizowanego przez gminę decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach wydaje wójt, burmistrz lub prezydent miasta, na którego obszarze własności przedsięwzięcie jest realizowane (**art. 46a ust. 7a ustawy POŚ**³⁹).

³⁷ Art. 51 ust. 4d dodany przez art. 1 pkt 17 lit.d ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. (Dz. U. Nr 88, poz.587) zmieniającej niniejszą ustawę z dniem 19 sierpnia 2007 r.

³⁸ Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn zm.

³⁹ Art. 46a ust. 7a dodany przez art. 1 pkt 13 lit. d ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. (Dz. U. Nr 88, poz.587) zmieniającej niniejszą ustawę z dniem 19 sierpnia 2007 r.

W przypadku przedsięwzięcia, o którym mowa w ust. 7 pkt 4, wykraczającego poza obszar jednej gminy decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach wydaje wójt, burmistrz lub prezydent miasta, na którego obszarze właściwości znajduje się największa część terenu, na którym ma być realizowane to przedsięwzięcie, w porozumieniu z zainteresowanymi wójtami, burmistrzami lub prezydentami miast (**art. 46a ust. 8 POŚ**).

W przypadku przedsięwzięcia realizowanego w części na terenie zamkniętym dla całego przedsięwzięcia decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach wydaje wojewoda (**art. 46a ust. 9 POŚ⁴⁰**).

Zgodnie z **art. 56 ust. 8 POŚ** uzasadnienie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, niezależnie od wymagań wynikających z przepisów [Kodeksu postępowania administracyjnego](#), powinno zawierać m.in. informacje o sposobie wykorzystania uwag i wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa.

2. Postępowania, którego przedmiotem jest wydanie pozwolenia zintegrowanego lub decyzji o zmianie pozwolenia zintegrowanego dotyczącego istotnej zmiany instalacji (art. 218 POŚ)⁴¹; Organy administracji, wymienione w art. 378 ust. 1 – 2a ustawy POŚ, są właściwe do wydania pozwolenia zintegrowanego lub jego zmiany;

3. Postępowania, którego przedmiotem jest wydanie zgody na zamknięte użycie GMO (art. 29 ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych⁴²). Stosownie do z art. 16 ww. ustawy zgodę wydaje Minister Środowiska.

Zgodnie z **art. 33 ust. 1 POŚ** organizacje ekologiczne⁴³, które, uzasadniając to miejscem swojego działania, zgłoszą chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu administracyjnym wymagającym udziału społeczeństwa i złożyły uwagi lub wnioski w ramach tego postępowania, uczestniczą w tym postępowaniu na prawach strony; przepisu art. 31 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się.

Zgłoszenie przez organizacje ekologiczne chęci uczestniczenia w postępowaniu powinno nastąpić równocześnie ze złożeniem uwag lub wniosków, o których mowa w ust. 1; zgłoszenia chęci uczestniczenia po złożeniu uwag lub wniosków nie uwzględnia się (**art. 33 ust. 1a POŚ⁴⁴**).

⁴⁰ Art. 46 ust. 9 dodany przez art. 1 pkt 8 lit. b ustawy z dnia 24 lutego 2006 r. (Dz. U. Nr 50, poz.360) zmieniającej niniejszą ustawę z dniem 29 czerwca 2006 r.

⁴¹ Do dnia 18 sierpnia 2007 r. brzmienie art. 218 ustawy POŚ było następujące „Organ administracji zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest wydanie pozwolenia zintegrowanego lub decyzji o zmianie pozwolenia zintegrowanego”.

⁴² Dz. U. z 2007 r. Nr 36, poz.233 z późn. zm.

⁴³ Zgodnie z art. 3 pkt 16 POŚ organizacją ekologiczną jest organizacja społeczna, której statutowym celem jest ochrona środowiska.

⁴⁴ Art. 33 ust. 1a dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz.587) zmieniającą niniejszą ustawę z dniem 19 sierpnia 2007 r.

Na postanowienie o odmowie dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji ekologicznej służy zażalenie (art. 33 ust. 2 ustawy POŚ⁴⁵).

II. Udział społeczeństwa w opracowywaniu dokumentów

Zgodnie z art. 34 ust. 1 POŚ⁴⁶ organ właściwy do opracowania projektu polityki ekologicznej państwa oraz organ administracji właściwy do opracowania dokumentów, o których mowa w art. 17 ust. 1, art. 40 ust. 1 i 2, art. 91 ust. 3, 5 i 7, art. 119 ust. 1 i art. 265 ust. 1, zapewniają możliwość udziału społeczeństwa poprzedzającego ich przyjęcie; przepisy art. 32 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz ust. 2 stosuje się odpowiednio, z tym że termin zgłaszania uwag lub wniosków wynosi co najmniej 21 dni.

Na podstawie art. 34 ust. 1 POŚ społeczeństwo ma zagwarantowany udział w opracowywaniu:

- 1) **Polityki ekologicznej państwa;**
- 2) **Wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska – art. 17 ust.1 POŚ;**
- 3) **Projektu koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, projektu planu zagospodarowania przestrzennego oraz projektu strategii rozwoju regionalnego, a także we wprowadzaniu zmian do tych dokumentów – art. 40 ust.1 pkt 1 i ust. 2 POŚ;**
- 4) **Projektów polityk, strategii, planów lub przepisów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystania terenu, opracowywanych przez organy administracji, ustalające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także we wprowadzaniu zmian do tych dokumentów – art. 40 ust.1 pkt 2 i ust. 2 POŚ;**
- 5) **Projektów polityk, strategii, planów lub programów innych niż wymienione w punkcie poprzednim, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony, jeżeli realizacja postanowień tych polityk, strategii lub programów może znacząco oddziaływać na ten obszar – art. 40 ust.1 pkt 3 i ust. 2 POŚ;**
- 6) **Programów ochrony powietrza mających na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów substancji (jednej lub wielu) w powietrzu – art. 91 ust.3, 5 i 7 POŚ;**
- 7) **Programów działań dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, a których celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego – art. 119 ust.1 POŚ;**
- 8) **Zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczego, opracowywanego przez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej dla terenu narażonego na skutki awarii przemysłowej, położonego poza zakładem o dużym ryzyku – art. 265 ust. 1 POŚ.**

⁴⁵ Art. 33 ust. 1a dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz.587) zmieniającą niniejszą ustawę z dniem 19 sierpnia 2007 r.

⁴⁶ Do dnia 18 sierpnia 2007 r. w art. 34 ust. 1 POŚ przywołany był „art. 91 ust. 1 i 2” zamiast „art. 91 ust. 3, 5 i 7”.

Do ww. dokumentów załącza się informacje o zgłoszonych uwagach, wnioskach oraz sposobie ich wykorzystania (**art. 34 ust. 2 POŚ**).

Do prowadzenia postępowań wymagających udziału społeczeństwa przepisy art. 20 stosuje się odpowiednio (**art. 35 POŚ**).

Do uwag i wniosków zgłaszanych w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczących skarg i wniosków nie stosuje się (**art. 36 POŚ**).

Do przedsięwzięcia realizowanego na terenach zamkniętych nie stosuje się przepisów art. 31-36; nie dotyczy to usytuowanych na terenach zamkniętych linii kolejowych, jeżeli informacjom o nich nie przyznano klauzuli tajności (**art. 37 ustawy POŚ**).

Zasady wnoszenia uwag i wniosków do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, a także zasady składania wniosków dotyczących planu zagospodarowania przestrzennego województwa określają **przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**⁴⁷, zwanej dalej uozp.

Zgodnie z **art. 11 pkt 1, 10, 11, 12 uozp** wójt, burmistrz albo prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium, kolejno:

- ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących studium, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia (**pkt 1**);
- ogłasza, w sposób określony w pkt 1, o wyłożeniu projektu studium do publicznego wglądu na co najmniej 14 dni przed dniem wyłożenia i wyklada ten projekt do publicznego wglądu na okres co najmniej 30 dni oraz organizuje w tym czasie dyskusję publiczną nad przyjętymi w tym projekcie studium rozwiązaniami (**pkt 10**)⁴⁸;
- wyznacza w ww. ogłoszeniu termin, w którym osoby prawne i fizyczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą wносить uwagi dotyczące projektu studium, nie krótszy niż 21 dni od dnia zakończenia okresu wyłożenia studium (**pkt 11**);
- przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt studium wraz z listą nieuwzględnionych uwag (**pkt 12**).

Studium uchwała rada gminy, rozstrzygając jednocześnie o sposobie rozpatrzenia uwag, o których mowa w art. 11 pkt 12. Tekst i rysunek studium oraz rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag stanowią załączniki do uchwały o uchwaleniu studium (**art. 12 uozp**).

⁴⁷ Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.

⁴⁸ Od dnia 15 listopada 2008 r. brzmienie art. 11 ust. 10 jest następujące „ogłasza, w sposób określony w pkt 1, o wyłożeniu projektu studium do publicznego wglądu na co najmniej 14 dni przed dniem wyłożenia i wyklada ten projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu na okres co najmniej 30 dni oraz organizuje w tym czasie dyskusję publiczną nad przyjętymi w tym projekcie studium rozwiązaniami”.

Zgodnie z **art. 17 pkt 1, 10, 11, 12, 13 i 14 uozp** wójt, burmistrz albo prezydent miasta po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego m.in:

- ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu, określając formę, miejsce i termin składania wniosków do planu, nie krótszy niż 21 dni od dnia ogłoszenia (**pkt 1**);
- ogłasza, w sposób określony wyżej, o wyłożeniu projektu planu do publicznego wglądu na co najmniej 7 dni przed dniem wyłożenia i wyklada ten projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu na okres co najmniej 21 dni oraz organizuje w tym czasie dyskusję publiczną nad przyjętymi w projekcie planu rozwiązaniami (**pkt 10**);
- wyznacza w ww. ogłoszeniu termin, w którym osoby fizyczne i prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą wносить uwagi dotyczące projektu planu, nie krótszy niż 14 dni od dnia zakończenia okresu wyłożenia planu (**pkt 11**);
- rozpatruje uwagi w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia upływu terminu ich składania (**pkt 12**);
- wprowadza zmiany do projektu planu miejscowego wynikające z rozpatrzenia uwag, a następnie w niezbędnym zakresie ponawia uzgodnienia (**pkt 13**);
- przedstawia radzie gminy projekt planu miejscowego wraz z listą nieuwzględnionych uwag (**pkt 14**).

Uwagi do projektu planu miejscowego może wnieść każdy, kto kwestionuje ustalenia przyjęte w projekcie planu, wyłożonym do publicznego wglądu, o którym mowa w pkt 10 (**art. 18 ust. 1 uozp**).

Uwagi do projektu planu należy wnieść na piśmie w terminie wyznaczonym w ogłoszeniu, o którym mowa w art. 17 pkt 11 (**art. 18 ust. 2 uozp**).

Jako wniesione na piśmie uznaje się również uwagi wniesione w postaci elektronicznej opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu (**art. 18 ust. 3 uozp**).

Zgodnie z **art. 41 ust. 1 pkt 1 i 3 uozp** po podjęciu przez sejmik województwa uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu zagospodarowania przestrzennego województwa marszałek województwa m.in.:

- 1) ogłasza w prasie ogólnopolskiej oraz przez obwieszczenie w urzędach gmin, starostwach powiatowych, urzędzie marszałkowskim i urzędzie wojewódzkim o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących planu, nie krótszy niż 3 miesiące od dnia ogłoszenia;
- 2) rozpatruje wnioski, o których mowa wyżej.

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

Każdy ma prawo składania uwag i wniosków w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa (**art. 29 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Organy administracji właściwe do wydania decyzji lub opracowania projektów dokumentów, w przypadku których przepisy niniejszej ustawy lub innych ustaw wymagają zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa, zapewniają możliwość udziału społeczeństwa odpowiednio przed wydaniem tych decyzji lub ich zmianą oraz przed przyjęciem tych dokumentów lub ich zmianą (**art. 30 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Do prowadzenia postępowań wymagających udziału społeczeństwa przepisy art. 16-20, dotyczące odmowy, stosuje się odpowiednio (**art. 31 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Do uwag i wniosków zgłaszanych w ramach postępowania wymagającego udziału społeczeństwa nie stosuje się przepisów działu VIII Kodeksu postępowania administracyjnego (**art. 32 ustawy o udostępnianiu informacji**).

I. Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji

Zgodnie z **art. 33 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji** przed wydaniem i zmianą decyzji wymagających udziału społeczeństwa organ właściwy do wydania decyzji, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości⁴⁹ informacje o:

- 1) przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;
- 2) wszczęciu postępowania;
- 3) przedmiocie decyzji, która ma być wydana w sprawie;
- 4) organie właściwym do wydania decyzji oraz organach właściwych do wydania opinii i dokonania uzgodnień;

⁴⁹ Zgodnie z art.3 pkt 11 ustawy o udostępnianiu informacji pod pojęciem podania do publicznej wiadomości rozumie się:

- a) udostępnienie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej organu właściwego w sprawie,
- b) ogłoszenie informacji w sposób zwyczajowo przyjęty, w siedzibie organu właściwego w sprawie,
- c) ogłoszenie informacji przez obwieszczenie w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscu planowanego przedsięwzięcia, a w przypadku projektu dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa – w prasie o odpowiednim do rodzaju dokumentu zasięgu,
- d) w przypadku gdy siedziba organu właściwego w sprawie mieści się na terenie innej gminy niż gmina właściwa miejscowo ze względu na przedmiot postępowania – także przez ogłoszenie w prasie lub w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscowości lub miejscowościach właściwych ze względu na przedmiot postępowania.

- 5) możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją⁵⁰ sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;
- 6) możliwości składania uwag i wniosków;
- 7) sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 21-dniowy termin ich składania⁵¹;
- 8) organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków;
- 9) terminie i miejscu rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, o której mowa w art. 36, jeżeli ma być ona przeprowadzona;
- 10) postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.

Uwagi i wnioski mogą być wnoszone:

- 1) w formie pisemnej;
- 2) ustnie do protokołu;
- 3) za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, o którym mowa w ustawie z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym⁵² (**art. 34 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Zgodnie z **art. 36 ustawy o udostępnianiu informacji** organ właściwy do wydania decyzji może przeprowadzić rozprawę administracyjną otwartą dla społeczeństwa. Przepis art. 91 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

Organ prowadzący postępowanie:

- 1) rozpatruje uwagi i wnioski;
- 2) w uzasadnieniu decyzji, niezależnie od wymagań wynikających z przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, podaje informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa (**art. 37 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Organ właściwy do wydania decyzji podaje do publicznej wiadomości informację o wydanej decyzji i o możliwościach zapoznania się z jej treścią (**art. 38 ustawy o udostępnianiu informacji**).

⁵⁰ Zgodnie z art. 33 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji, do niezbędnej dokumentacji sprawy, należą:

- 1) wniosek o wydanie decyzji wraz z wymaganymi załącznikami;
- 2) wymagane przez przepisy:
 - a) postanowienia organu właściwego do wydania decyzji,
 - b) stanowiska innych organów, jeżeli stanowiska są dostępne w terminie składania uwag i wniosków.

⁵¹ Zgodnie z art. 35 ustawy o udostępnianiu informacji, uwagi lub wnioski złożone po upływie tego terminu, pozostawia się bez rozpatrzenia.

⁵² Dz. U. Nr 130, poz. 1450, z późn. zm.

Udział społeczeństwa w postępowaniach w indywidualnych sprawach administracyjnych z zakresu ochrony środowiska:

1. Przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w postępowaniu, w ramach którego przeprowadza się ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (art. 79 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji);

Zgodnie z **art. 59 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji** przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaga realizacja następujących planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

- 1) planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- 2) planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko został stwierdzony na podstawie art. 63 ust. 1.

Zgodnie z **art. 63 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji** obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko stwierdza, w drodze postanowienia, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, uwzględniając łącznie uwarunkowania określone w art. 63 ust. 1 pkt 1-3.

Postanowienie wydaje się również, jeżeli organ nie stwierdzi potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (**art. 63 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko stwierdza się obligatoryjnie, jeżeli możliwość realizacji przedsięwzięcia, o którym mowa w ust. 1, jest uzależniona od ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (**art. 63 ust. 3 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Realizacja planowanego przedsięwzięcia innego niż określone w ust. 1 art. 59 wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli:

- 1) przedsięwzięcie to może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a nie jest bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynika z tej ochrony;
- 2) obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 został stwierdzony na podstawie art. 96 ust. 1 (**art. 59 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji**).

W **art. 75 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji** określone zostały organy właściwe do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. I tak w zależności od planowanego przedsięwzięcia właściwym organem jest:

- 1) regionalny dyrektor ochrony środowiska - w przypadku:
 - a) będących przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko:
 - dróg,

- linii kolejowych,
 - napowietrznych linii elektroenergetycznych,
 - instalacji do przesyłu ropy naftowej, produktów naftowych, substancji chemicznych lub gazu,
 - sztucznych zbiorników wodnych,
- b) przedsięwzięć realizowanych na terenach zamkniętych,
 - c) przedsięwzięć realizowanych na obszarach morskich,
 - d) zmiany lasu, niestanowiącego własności Skarbu Państwa, na użytek rolny,
 - e) przedsięwzięć polegających na realizacji inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego⁵³;
 - f) inwestycji w zakresie terminalu⁵⁴;
- 2) starosta - w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów;
 - 3) dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych - w przypadku zmiany lasu, stanowiącego własność Skarbu Państwa, na użytek rolny;
 - 4) wójt, burmistrz, prezydent miasta - w przypadku pozostałych przedsięwzięć.

W art. 75 ust. 2-7 ustawy o udostępnianiu informacji została doprecyzowana właściwość organów w ww. sprawach.

Przepisy Działu V stosuje się odpowiednio w przypadku zmiany decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (art. 87 ustawy o udostępnianiu informacji).

- 2. Postępowanie, którego przedmiotem jest wydanie pozwolenia zintegrowanego lub decyzji o zmianie pozwolenia zintegrowanego dotyczącego istotnej zmiany instalacji (art. 218 POŚ)**
- 3. Postępowanie, którego przedmiotem jest wydanie zgody na zamknięte użycie GMO (art. 29 ustawy o organizmach genetycznie zmodyfikowanych).**

II. Udział społeczeństwa w opracowywaniu dokumentów

Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informację o:

⁵³ Art. 75 ust.1 pkt 1 lit. e dodany przez art. 26 pkt 4 ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczegółowych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego (Dz. U. Nr 492, poz.340) z dniem 17 kwietnia 2009 r.

⁵⁴ Art. 75 ust.1 pkt 1 lit. f dodany przez art. 42 pkt 6 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz. U. Nr 84, poz. 700) z dniem 4 czerwca 2009 r.

- 1) przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie;
- 2) możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy⁵⁵ oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;
- 3) możliwości składania uwag i wniosków;
- 4) sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21 dniowy termin ich składania;
- 5) organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków;
- 6) postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone (**art. 39 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Zgodnie z **art. 40 ustawy o udostępnianiu informacji** uwagi i wnioski mogą być wnoszone:

- 1) w formie pisemnej;
- 2) ustnie do protokołu;
- 3) za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, o którym mowa w ustawie z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym⁵⁶.

Uwagi lub wnioski złożone po upływie terminu, o którym mowa w art. 39 ust. 1 pkt 4, pozostawia się bez rozpatrzenia (**art. 41 ustawy o udostępnianiu informacji**)

Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa:

- 1) rozpatruje uwagi i wnioski;
- 2) dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa (**art. 42 ustawy o udostępnianiu informacji**)

Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa podaje do publicznej wiadomości informację o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz:

- 1) uzasadnieniem, o którym mowa w art. 42 pkt 2;
- 2) podsumowaniem, o którym mowa w art. 55 ust. 3 - w przypadku dokumentów, o których mowa w art. 46 i 47 (**art. 43 ustawy o udostępnianiu informacji**).

⁵⁵ Zgodnie z art. 39 ust. 2 do niezbędnej dokumentacji sprawy należą:

- 1) założenia lub projekt dokumentu;
- 2) wymagane przez przepisy załączniki oraz stanowiska innych organów, jeżeli stanowiska są dostępne w terminie składania uwag i wniosków.

⁵⁶ Dz. U. Nr 130, poz. 1450 z późn. zm.

Od 15 listopada 2008 r. udział społeczeństwa jest zapewniony, przy opracowywaniu następujących dokumentów:

- 1) **Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego - art. 54 w związku z art. 46 pkt 1 ustawy o udostępnianiu informacji);**
- 2) **Polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko - art. 54 w związku z art. 46 pkt 2 ustawy o udostępnianiu informacji;**
- 3) **Polityk, strategii, planów lub programów innych niż wymienione w pkt 1 i 2, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony - art. 54 w związku z art. 46 pkt 3 ustawy o udostępnianiu informacji;**
- 4) **W przypadku projektów dokumentów, innych niż wymienione w pkt 1-3 art. 46 ustawy o udostępnianiu informacji, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, o którym mowa w art. 57, organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzi, że wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko - art. 54 w związku z art. 47 ustawy o udostępnianiu informacji;**
- 5) **Programów ochrony powietrza mających na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów substancji (jednej lub wielu) w powietrzu – art. 91 ust. 9 w związku z art. 91 ust.3, 5 i 7 POŚ;**
- 6) **Programów działań dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, a których celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego – art. 119 ust. 2a w związku z art. 119 ust.1 POŚ;**
- 7) **Zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczego, opracowywanego przez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej dla terenu narażonego na skutki awarii przemysłowej, położonego poza zakładem o dużym ryzyku – art. 265 ust. 6 w związku z art. 265 ust. 1 POŚ.**

Organ opracowujący ww. projekty dokumentów zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, zgodnie z przepisami art. 29-32 oraz art. 39-43 ustawy o udostępnianiu informacji, w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (**art. 54 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Zasady wnoszenia m.in. uwag i wniosków do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego gmin określają przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (**art. 54 ust. 3 ustawy o udostępnianiu informacji**). Powyższe zasady zostały omówione na str. 13.

Uprawnienia organizacji ekologicznych

Organizacje ekologiczne, które powołując się na swoje cele statutowe, zgłoszą chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, uczestniczą w nim na prawach strony. Przepisu art. 31 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się (**art. 44 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Organizacji ekologicznej służy prawo wniesienia odwołania od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa prowadzonym przez organ pierwszej instancji; wniesienie odwołania jest równoznaczne ze zgłoszeniem chęci uczestniczenia w takim postępowaniu. W postępowaniu odwoławczym organizacja uczestniczy na prawach strony (**art. 44 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Organizacji ekologicznej służy skarga do sądu administracyjnego od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa (**art. 44 ust. 3 ustawy o udostępnianiu informacji**).

Na postanowienie o odmowie dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji ekologicznej służy zażalenie (**art. 44 ust. 4 ustawy o udostępnianiu informacji**).

5.2. Wykaz aktów prawnych

1. Konwencja sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska – Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 706.
2. Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG -Dz. U. L 41 z 14.02.2003, s. 26.
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska – Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.
4. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.
5. Ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych – Dz.U. z 2007 r. Nr 36, poz. 233 z późn. zm.
6. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.

7. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego – Dz U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko – Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 czerwca 2007 r. w sprawie wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie – Dz. U. Nr 120, poz. 827.

5.3. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

Jednostka kontrolowana	Jednostka organizacyjna NIK
1. Ministerstwo Środowiska 2. Urząd Miasta Skierniewice 3. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria 4. Urząd Miejski w Sochaczewie 5. Urząd Miejski w Pruszkowie	Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego
6. Urząd Miejski w Białymstoku 7. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku 8. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w Białymstoku 9. Starostwo Powiatowe w Hajnówce 10. Urząd Gminy Janów 11. Starostwo Powiatowe w Wysokiem Mazowieckiem	Delegatura NIK w Białymstoku
12. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy 13. Starostwo Lipnowskie 14. Starostwo Aleksandrowskie 15. Urząd Miasta Grudziądz 16. Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu 17. Urząd Miasta w Nieszawie	Delegatura NIK w Bydgoszczy
18. Urząd Gminy w Gierłatowicach 19. Urząd Gminy w Bobrownikach 20. Urząd Miejski w Bytomiu 21. Urząd Gminy Psary 22. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach 23. Urząd Miejski w Jaworznie	Delegatura NIK w Katowicach
24. Starostwo Powiatowe w Tarnowie 25. Urząd Miejski w Starym Sączu. 26. Starostwo Powiatowe w Gorlicach 27. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie 28. Urząd Miasta Nowego Sącza 29. Urząd Gminy Zabierzów	Delegatura NIK w Krakowie

Jednostka kontrolowana	Jednostka organizacyjna NIK
30. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie 31. Starostwo Powiatowe w Puławach 32. Urząd Miasta Chełm 33. Starostwo Powiatowe w Lubartowie 34. Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie 35. Urząd Gminy Niemce	Delegatura NIK w Lublinie
36. Starostwo Powiatowe w Ostrzeszowie 37. Urząd Miasta i Gminy Nekla 38. Urząd Gminy w Dopiewie 39. Urząd Miasta Leszna 40. Urząd Gminy w Rokietnicy 41. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	Delegatura NIK w Poznaniu
42. Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie 43. Starostwo Powiatowe w Jarosławiu 44. Urząd Gminy Cmolas 45. Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej 46. Urząd Miasta Krosna 47. Urząd Gminy Wadowice Górne	Delegatura NIK w Rzeszowie
48. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu 48. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu 50. Starostwo Powiatowe w Głogowie 51. Urząd Miasta i Gminy w Sycowie	Delegatura NIK we Wrocławiu

5.4. Wykaz jednostek, w których zasięgnięto informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK

Lista organizacji do których wysłano prośbę o udzielenie informacji:

1. Prezes Klub Przyrodników, 66-200 Świebodzin, ul. 1 Maja 22
2. Okręg Mazowiecki Polskiego Klubu Ekologicznego, 00-052 Warszawa, ul. Mazowiecka 11 lok. Nr 16
3. Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Ekologicznych "Ruch na rzecz Ziemi", ul. Leg. Piłsudskiego 12/7, 17-300 Siemiatycze
4. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, ul. Św. Krzyża 5/6, 31-028 Kraków,
5. Zarząd WWF Polska, ul Wiśniowa 38, 02-520 Warszawa
6. Zarządu Główny Ligi Ochrony Przyrody, ul. Tamka 37/2, 00-355 Warszawa
7. Towarzystwo na rzecz Ziemi, ul. Leszczyńskiej 7, 32-600 Oświęcim
8. Polska Zielona Sieć, ul. Sławkowska 26 A, 31-014 Kraków

9. Zarząd OTOPI, ul. Odrowęża 24, 05-270 Marki k. Warszawy
10. Fundacja Greenpeace Polska, ul. Lirowa 13, 02-387 Warszawa

Lista organizacji od których uzyskano informacje:

1. Stowarzyszenie Integracji Stołecznej Komunikacji, ul Mroczna 5/23, 01-456 Warszawa.
2. Górnośląskie Towarzystwo Przyrodnicze im. Andrzeja Czudka, ul. Świętego Huberta 35, 40-543 Katowice
3. Fundacja Ratujmy Ptaki, ul. Szafera 196/18, 71-245 Szczecin
4. Stowarzyszenie Płasy, ul Płasy 10, 02-828 Warszawa
5. Zielone Mazowsze, ul. Nowogrodzka 46/6, 00-695 Warszawa
6. Stowarzyszenie Przyjazna Komunikacja, ul Księżnicka 69, 05-822 Milanówek
7. Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, ul Sławkowska 26a, 31-014 Kraków
8. Towarzystwo na rzecz Ziemi, ul. Leszczyńska 7, 32-600 Oświęcim.
9. Stowarzyszenie na rzecz ochrony krajobrazu kulturowego Mazur - SADYBA.

5.5. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Urząd Ministra Środowiska w okresie objętym kontrolą, sprawowali:

- Jan Szyszko; w okresie od 31 października 2005 r. do 7 września 2007 r. i od 11 września 2007 r. do 16 listopada 2007 r.,
- Jarosław Kaczyński, Prezes Rady Ministrów, który w okresie od 7 września 2007 r. do 11 września 2007 r. objął zastępstwo Ministra Środowiska,
- Maciej Nowicki od 16 listopada 2007 r. do dnia zakończenia kontroli.

5.6. Bibliografia

1. Forkiewicz Ewa, Kawicki Artur – Postępowanie administracyjne w sprawach określonych ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko – NFOŚiGW, dostępne na stronie www.bipgdos.mos.gov.pl w zakładce oceny oddziaływania na środowisko
2. Kupczyk Paulina, Trzecińska Diana – Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska – dostępne na www.tnz.most.org.pl
3. Korupcja w ochronie środowiska – Raport Towarzystwa na rzecz Ziemi, Oświęcim 2008 r.

4. Jędrośka Jerzy – Obowiązek powiadamiania społeczeństwa w nowych przepisach o ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – Prawo i Środowisko Nr 1 2009 r.
5. Kasprzyk Michał i inni – Jakość konsultacji społecznych w Polsce. Krajowa praktyka a uwarunkowania prawne - Raport WWF 2007 r.

5.7. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Minister Środowiska
7. Minister Sprawiedliwości
8. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
9. Regionalni dyrektorzy ochrony środowiska
10. Rzecznik Praw Obywatelskich
11. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
12. Sejmowa Komisja Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
13. Sejmowa Komisja Samorządu Terytorialnego
14. Sejmowa Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej
15. Senacka Komisja Środowiska
16. Senacka Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej
17. Senacka Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
18. Marszałkowie województw